

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN ARVIOINTIKESKUS
NATIONELLA CENTRET
FÖR UTBILDNINGSVÄRDERING

VARHAISKASVATUKSEN KOULUTUSTEN ARVIOINTI 2022-2023: Hankesuunnitelma

Arviointineuvoston käsittelemä
26.10.2022

Johtaja Harri Peltoniemen hyväksymä
28.10.2022

Contents

1 Johdanto	3
2 Arvioinnin tausta	4
2.1 Varhaiskasvatuksen toimintaympäristön kuvaus ja yhteiskunnallinen merkitys.....	4
2.2 Varhaiskasvatuksen lainsäädäntöön ja ohjausjärjestelmään kohdistuneet muutokset	5
2.3 Varhaiskasvatuksen henkilöstönimikkeisiin ja -rakenteeseen liittyvät muutokset.....	6
2.4 Varhaiskasvatuksen koulutuksiin liittyvät kansalliset arvioinnit ja kehittämissuosituksset	7
2.5 Kelpoisuusvaatimukset ja koulutustarjonnan nykytila.....	12
2.6 Varhaiskasvatuksen koulutukset korkeakouluissa, ammatillisessa koulutuksessa ja Snellman- korkeakoulussa	14
2.7 Keskeiset käsitteet.....	16
3 Arvioinnin tehtävä ja tavoitteet	17
4 Arvioinnin kohderyhmä ja arviointiasetelma	20
4.1 Arvioinnin kohderyhmä	20
4.2 Arviointiasetelma: arviointialueet, kysymykset ja arvottamisen perusteet.....	20
5 Arviointiaineisto, sen hankinta ja analysointi.....	23
5.1 Aineistonhankinta, analysointi ja raportointi	23
6 Arviointihankkeen toteutusvaiheet, aikataulu ja organisointi	25
6.1 Arvioinnin toteuttamisen vaiheet ja alustava kokonaisuusajataulu	25
6.2 Arviointiryhmä.....	25
6.3 Karvin hankeorganisaatio	26
7 Viestintä ja tiedottaminen arviointihankkeen eri vaiheissa	27
8 Arviointihankkeen laadunvarmistus ja riskienhallinta	27
9 Henkilötietojen käsittely arviointihankkeessa.....	28
Lähteet.....	30
Liitteet.....	34

1 Johdanto

Varhaiskasvatuksen koulutusten arviointi on osa Koulutuksen arviointisuunnitelmaa vuosille 2020–2023. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) toteuttama arviointi kohdistuu korkeakoulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen¹. Arvioinnin tavoitteet on määritelty Koulutuksen arviointisuunnitelmassa (Karvi 2020a) seuraavasti: ”Varhaiskasvatuksen koulutusten arviointi on ajankohtainen ohjausjärjestelmään kohdistuneiden mittavien muutosten vuoksi. Arviointi tuottaa tietoa varhaiskasvatuksen opetus-, johtamis-, kasvatusta- ja hoitotehtäviin kelpoisuuden tuottavien koulutusten sisällöllisistä kehittämistarpeista. Lisäksi arvioinnilla selvitetään, onko varhaiskasvatuksen opettajien ja muun henkilöstön koulutus alueellisesti tasalaatuista. Arvioinnissa tarkastellaan yliopistoissa, ammattikorkeakouluissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa järjestettäviä varhaiskasvatuksen koulutuksia.” Hankesuunnitelmaa laadittaessa arvioinnin tavoitteita ja sisältöjä on päivitetty ja täsmennetty (katso luvut 3 ja 4).

Arviointihanke tuottaa tietoa arviointisuunnitelman painopisteisiin *Koulutusjärjestelmän toimivuuden lisääminen ja Oppimisen ja osaamisen kehittäminen*.

Edellinen varhaiskasvatuksen koulutusten arviointi toteutettiin vuosina 2012–2013 Korkeakoulujen arviointineuvoston ja Koulutuksen arviointineuvoston toimesta. Tulokset julkistettiin loppuraportissa Varhaiskasvatuksen koulutus Suomessa. Arviointi koulutuksen tilasta ja kehittämistarpeista (Karila ym. 2013). Arviointi nosti esiin koulutusten vahvuutena alan vetovoimaisuuden, ja koulutusten laatuun ja niiden tuottamaan osaamiseen oltiin tyytyväisiä. Keskeiset koulutusalojen haasteet liittyivät koulutusten tietoperustan ajantasaisuuteen ja koulutusrakenteen epäselvyyksiin. Arviointi suositteli, että seuraava arviointi keskittyisi koulutusten sisältöjen kehittämiseen ja koulutusrakenteen toimivuuteen.

Vuosina 2022–2023 toteutettavassa varhaiskasvatuksen koulutusten arvioinnissa otetaan huomioon edellisen arvioinnin kehittämissuosituksen toteutumisen seuranta. Arvioinnissa otetaan myös huomioon Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisfoorumin 1. ja 2. kauden työskentely sisällöllisten päällekkäisyyksien välttämiseksi. Lisäksi arvioinnin kannalta keskeisiä, ajankohtaisia teemoja ja kysymyksiä on kartoitettu laajalla kuulemistilaisuuksien sarjalla.

¹ Lisäksi Snellman-korkeakoulu osallistuu arviointiin.

2 Arvioinnin tausta

2.1 Varhaiskasvatuksen toimintaympäristön kuvaus ja yhteiskunnallinen merkitys

Varhaislapsuuden merkityksestä ihmisen elämänkulussa vallitsee laaja yhteisymmärrys, ja länsimaiseen varhaislapsuuden rakennelmaan kuuluu olennaisena osana institutionalisoituminen kotiin, päivähoitoon ja kouluun. Sen sijaan siitä, miten varhaisten vuosien kasvatusta tulisi järjestää, on erilaisia näkemyksiä. Länsimaisessa yhteiskunnassa ja myös maailmanlaajuisesti korostetaan nykyään laajasti lasten osallistumista päiväkotien ja esiopetuksen kaltaisten instituutioiden toimintaan. Institutionaalisella varhaiskasvatuksella viitataan ammattilaisten toteuttamaan ryhmämuotoiseen kasvatukseen, jossa toimintaa säädellään kansallisen lainsäädännön ja opetussuunnitelmien välityksellä. (Karila 2016)

Suomessa varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuksen tavoitteeksi on määritelty muun muassa edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia ja tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018)

Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää sekä tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Varhaiskasvatus on yhteiskunnallinen palvelu, jonka tehtävänä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on myös edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksessa tehdään tiivistä yhteistyötä huoltajien kanssa, tuetaan heitä heidän kasvatustyössään ja mahdollistetaan heidän osallistumisensa työelämään ja opiskeluun. (Opetushallitus 2022.) Institutionaalista varhaiskasvatusta järjestävät kunnat, kuntayhtymät sekä muut palveluntuottajat, ja sitä voidaan tarjota päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai avoimena varhaiskasvatuksena. Avoimella varhaiskasvatuspalvelulla tarkoitetaan yleensä kunnan, yksityisen tai kolmannen sektorin järjestämää toimintaa, esimerkiksi kerho- ja leikkitoimintaa, leikkipuistotoimintaa ja avoimia päiväkoteja. (Vlasov ym. 2018.) Varhaiskasvatuksen eri muotojen tehtäviä ja merkitystä tulkitaan monin tavoin. Esimerkiksi Kivimäen, Karilan ja Alasuutarin (2022) tutkimuksessa havaittiin, että varhaiskasvatuksen kunnallisten viranhaltijoiden puheessa perhepäivähoidolle ja päiväkotitoiminnalle tuotettiin erilaiset tehtävät ja käyttäjät. Tulokset osoittivat, että yhdenmukaisesta lainsäädännöstä huolimatta perhepäivähoito ja päiväkotitoiminta asettuvat keskenään erilaisiin asemiin.

Päivähoidolle ja nykymuotoiselle varhaiskasvatukselle on aina asetettu monenlaisia tehtäviä, jotka ovat painottuneet yhteiskunnallisessa keskustelussa eri aikoina eri tavoin. Tehtävät myös kietoutuvat toisiinsa, mutta antavat erilaisia lähestymistapoja tarkastella varhaiskasvatuspalvelujen tarkoitusta, tavoitteita ja tehtäviä yhteiskunnassa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014.) Varhaiskasvatuksen yhteiskunnalliset merkitykset ovat laajoja ja liittyvät muun muassa sivistys-, perhe-, työvoima- ja talouspolitiikkaan (ks. esim. Alila 2014; Puroila & Kinnunen 2017). Varhaiskasvatuksen sosiaalipoliittisena ulottuvuutena on nähty sen mahdollisuudet ennaltaehkäistä lasten syrjäytymistä ja tasata perheiden hyvinvointieroja, ja työvoimapolitiittisena keinona lisätä tasa-arvoa ja työllistymistä. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten puheenvuoroissa on usein korostunut varhaiskasvatuksen sivistys- ja tasa-arvopoliittinen näkökulma, joka painottaa jokaisen lapsen oikeutta saada tukea oppimiselle, kasvuun ja kehitykselle. Varhaiskasvatukseen liittynyt perhepoliittinen keskustelu on puolestaan liittynyt usein institutionaalisen kasvatuksen ja perheiden ja vanhemmuuden välisiin rajanvetoihin eli siihen, missä määrin lapsi tarvitsee tai hyötyy kodin ulkopuolisesta varhaiskasvatuksesta. (Alila 2014; Puroila & Kinnunen 2017.)

2.2 Varhaiskasvatuksen lainsäädäntöön ja ohjausjärjestelmään kohdistuneet muutokset

Varhaiskasvatukseen on kohdistunut 2000-luvulla lukuisia laajoja ja yksittäisiä lakimuutoksia. Hallinnonalan muutos, varhaiskasvatustuksen uudistuminen ja varhaiskasvatussuunnitelman velvoittavuus ovat muuttaneet suomalaisen varhaiskasvatuksen roolia ja tuoneet sitä vahvasti osaksi suomalaista kasvatust- ja koulutusjärjestelmää. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017a.) Nämä muutokset ovat vaikuttaneet varhaiskasvatuksen ohjausjärjestelmään, varhaiskasvatuksen henkilöstön työnkuvaan sekä eri tahojen varhaiskasvatukselle asettamiin tavoitteisiin. Lukuisat lainsäädäntöön pohjautuvat ideologiset, käsitteelliset ja pedagogiset uudistukset ovatkin haastaneet tarkastelemaan varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria uudessa valossa (Alila & Eskelinen 2021).

Varhaiskasvatuksen lainsäädännön taustalla oli pitkään valmistelussa ollut lainsäädäntöön ja hallintoon liittyvä muutos, jossa varhaiskasvatuksen valtionhallinnon suunnittelu siirtyi opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulle, valtakunnallinen kehittäminen Opetushallitukselle ja arviointi Kansalliselle koulutuksen arviointikeskukselle (Laki lasten päivähoitosta annetun lain muuttamisesta 909/2012; 580/2015). Varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä uudistettiin kahdessa vaiheessa vuosien 2015 ja 2016 aikana, ja näiden uudistusten vaikutukset ovat olleet moninaisia. Vuonna 2015 pitkään voimassa ollut laki lasten päivähoitosta (36/1973) muuttui varhaiskasvatustalaksi, vaikkakin laki pysyi sisällöltään vielä tässä vaiheessa monin paikoin samanlaisena. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021.) Vuonna 2016 varhaiskasvatustalakiin ja asetukseen lasten päivähoitosta tehtiin silloisen hallitusohjelman mukaisia muutoksia, jotka koskivat varhaiskasvatustusoikeuden rajaamista sekä aikuisten ja lasten suhdeluvun nostamista päiväkotien yli 3-vuotiaiden ryhmissä (Puroila & Kinnunen 2017). Osana varhaiskasvatustalain uudistamistyötä silloinen opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen asetti selvitysryhmän kartoittamaan muun muassa varhaiskasvatustuksessa tarvittavaa osaamista ja tekemään esityksen tarvittavista lyhyen ja pitkän aikavälin toimenpiteistä ja niiden toteuttamisen aikataulusta vuoteen 2030 asti. Selvitysryhmän mukaan lain ja perusteasiakirjojen tavoitteiden saavuttaminen edellytti myös henkilöstön osaamistason kehittämistä pedagogista osaamista painottavaan suuntaan. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017a.)

Varhaiskasvatustalaki saavutti nykyisen muotonsa ja sisältönsä, kun uusi varhaiskasvatustalaki (540/2018) astui voimaan 1.9.2018. Varhaiskasvatustalassa (540/2018) säädetään muun muassa varhaiskasvatustuksen tavoitteista, järjestämisestä ja tuottamisesta sekä henkilöstöstä ja sen kelpoisuusvaatimuksista. Uudistusten myötä varhaiskasvatustuksen lainsäädäntö ajanmukaistui ja tarkentui käsitteellisesti, ja keskeiset uudistukset liittyivät varhaiskasvatustuksen henkilöstöön ja varhaiskasvatustuksen tietovarannon Vardan kehittämiseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2022.) **Lain voimaantulon myötä varhaiskasvatustuksen henkilöstön nimikkeiksi määrittyivät varhaiskasvatustuksen opettaja, varhaiskasvatustuksen sosionomi, varhaiskasvatustuksen lastenhoitaja, varhaiskasvatustuksen erityisopettaja, päiväkodin johtaja, perhepäivähoitaja ja steinerpedagoginen varhaiskasvatustaja** (Varhaiskasvatustalaki 540/2018).

2.3 Varhaiskasvatuksen henkilöstönimikkeisiin ja -rakenteeseen liittyvät muutokset

Varhaiskasvatuksen henkilöstön ammatillisen osaamisen tasoa pidetään yhtenä varhaiskasvatuksen keskeisimmistä laatutekijöistä. Henkilöstön korkealaatuisen osaamisen ajatellaan olevan yhteydessä varhaiskasvatuksen laatuun ja sen kautta mahdollistavan hyvät edellytykset lasten kehitykselle ja oppimiselle varhaiskasvatuksen piirissä. (Fukink & Lont 2007; Manning ym. 2017; Slot 2018; Urban ym. 2012.) Osana yhteiskunnallista kehitystä varhaiskasvatuksen henkilöstön työtehtävät ovat laajentuneet ja moninaistuneet pedagogisesti, sosiaalisesti ja yhteiskunnallisesti. Työ on muuttunut rajoiltaan aiempaa epämääräisemmäksi ja työn vaativuus on lisääntynyt. (Karila ym. 2013.) Näiden muutosten lisäksi laadukkaana varhaiskasvatuksen merkitys lapsen hyvinvoinnin, oppimisen ja myöhemmin koulupolulla ja työelämässä menestymisen turvaamisessa on tiedostettu aiempaa laajemmin viime vuosina. Samaan aikaan työorganisaatiot ovat muuttuneet kohti monialaista yhteistyötä ja verkostoitumista painottavia malleja, ja organisaatioita haastetaan työtehtävien joustavuuteen, erilaisiin yhteistyömuotoihin ja jatkuvaan toiminnan arviointiin ja kehittämiseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021.)

Varhaiskasvatusorganisaatioihin on perustettu viimeisen vuosikymmenen kuluessa myös aiempaa enemmän erilaisia johtamis-, kehittämis- ja suunnittelutehtäviä (ks. esim. Siippainen ym. 2021). Tällaisia tehtävänimikkeitä ovat esimerkiksi varhaiskasvatuksen johtaja, varhaiskasvatuksen suunnittelija tai kehittämisspäällikkö. Kehittämistehtävien lisääntymistä selittänee osaltaan varhaiskasvatuksen voimistunut ohjaus ja sen edellyttämä paikallisten ohjausasiakirjojen tuottaminen (Alila & Eskelinen 2021). Lisäksi lainsäädännössä (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 24 §) määritelty arviointivelvoite on tuottanut tarpeen uudentilaisille työtehtäville. Opetus- ja kulttuuriministeriö on myös myöntänyt viime vuosina valtionavustuksia varhaiskasvatuksen järjestäjille varhaiskasvatuksen laadun, tasa-arvon ja johtamisen kehittämiseen (ks. esim. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019). Varhaiskasvatuksen johtajuutta tarkastelleen arvioinnin perusteella varhaiskasvatukseen liittyvä päätöksenteko kunnissa vaihtelee ja eri nimikkeiden, kuten päiväkodin johtajan tai varhaiskasvatusjohtajan, tehtävät ovat erilaisia erikokoisissa organisaatioissa. Arvioinnin perusteella varhaiskasvatuksesta vastaavat viranhaltijat olivat kuitenkin yleisesti tyytyväisiä oman organisaationsa päätöksenteon ja johtamisen rakenteisiin, mutta nostivat kehittämisen kohteiksi muun muassa epäselvät työnkuvat, suuren työmäärän ja kehittämistyön haasteet.

Varhaiskasvatuksen muuttuva toimintaympäristö, varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet sekä tutkimustietoon perustuva varhaiskasvatuksen pedagogiikan kehittäminen ovat asettaneet uudentilaisia tavoitteita varhaiskasvatuksessa työskentelevän henkilöstön osaamiselle (Alila & Eskelinen 2021). Varhaiskasvatuksessa tarvittava osaaminen on historiallisesti ja kulttuurisesti määriteltyä, ja eri aikakausien vaihtelevat tavat määrittää varhaiskasvatuksen tehtäviä heijastuvat kansallisen lainsäädännön ja muun ohjauksen sisältöihin. Lainsäädäntö ja ohjausjärjestelmä luovat puolestaan kehyksen kasvatusinstituutioiden toiminnalle ja osoittavat samalla suunnan ja tason vaaditulle ammatilliselle osaamiselle. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017a.) Varhaiskasvatuksen henkilöstölle asetetut kelpoisuusvaatimukset vaihtelevat, ja kelpoisuusehdot ovat olleet yhteydessä eri aikakausina senaikaisiin lakeihin ja tutkintokoulutuksen muotoihin. Päiväkodeissa, esiopetuksessa ja perhepäivähoidossa työskentelee siis varhaiskasvatuksen ammattilaisia monipuolisilla koulutustaustoilla. Varhaiskasvatuksen moniammatilliseen osaamiseen ja työskentelyyn sekä eri ammattiryhmien ja niihin liittyvien tutkintokoulutusten tuottamaan erityisosaamisen määrittely on ollut haastavaa, ja aiheuttanut vuosien saatossa paljon jännitteitä varhaiskasvatuksen kentällä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021.)

Varhaiskasvatusalan haasteet ovat nousseet näkyvästi viime vuosina julkiseen keskusteluun, vaikkakin monet haasteista ovat olleet olemassa ja pitkään (ks. esim. Onnismaa, Kalliala & Tahkokallio 2017; Puroila & Kinnunen 2017). Henkilöstöpula erityisesti varhaiskasvatuksen opettajien osalta ja isoissa kaupungeissa on merkittävä ja pahentunut viime vuosina (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021; TEM työnvälitystilastot 2022).

Alan veto- ja pitovoima nähdään paikoin heikoksi muun muassa kuormittavuuden, alan arvostuksen vähäisyyden ja palkkauksen takia (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017b) ja toimijoilla on erilaisia näkemyksiä siitä, miten alan haasteita voisi ratkoa (Soppi 2022; Kuusisto, Kinos & Chydenius 2022; Hujala & Mäkinen 2022). Varhaiskasvatuksen haasteita on tarpeellista nostaa esiin, mutta samaan aikaan on tärkeää kannatella alaan liittyviä vahvuuksia ja kehittää yhteistyössä ratkaisuja. Ratkaisuja mietittäessä on tärkeää tunnistaa se, mihin asioihin kukin taho voi vaikuttaa. Tässä arvioinnissa tavoitteena on näin ollen tuottaa tietoa niistä alan haasteisiin liittyvistä asioista, joita varhaiskasvatuksen koulutukset ja niihin liittyvä ohjausjärjestelmä voivat omalla toiminnallaan kehittää.

Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisfoorumi pyrki ensimmäisen kauden raportissaan (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021) jäsentämään, millaisia yhteisiä ja eriytyneitä osaamisen sisältöjä päiväkotien eri ammattiryhmille voidaan asettaa. Työskentelyn tavoitteena oli osaltaan selkiyttää keskustelua varhaiskasvatuksen tutkintokoulutusten osaamistavoitteista ja alalla tarvittavan, ammattilaisten yhteisen ja ammatillisten profiilien mukaan eriytyvän osaamisen kiinnittymisestä niihin. Työryhmä jäseni varhaiskasvatuksen eri koulutusten tuottamaa yhteistä osaamista eettisen osaamisen, toimintaympäristöön ja perustehtäviin liittyvän osaamisen, varhaiskasvatuksen osaamisen, yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen liittyvän osaamisen sekä jatkuvaan kehittämiseen liittyvän osaamisen alueiden avulla. Tästä yhteisestä osaamisesta työryhmä oli yksimielinen. Tutkintokoulutusten tuottaman eriytyneen osaamisen määrittely oli haasteellisempaa johtuen muun muassa siitä, että päiväkotien eri ammattiryhmien vastuista, velvollisuuksista ja tai tehtäväkuvista ei ole yhtenäisiä kuvauksia. Määrittelyä vaikeutti myös se, että varhaiskasvatuksen opettajan kandidaatintutkintoa lukuun ottamatta muut tutkinnot tuottavat kelpoisuuden myös muihin työtehtäviin. Lisäksi varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuva oli uusi, eikä kyseisellä tehtävänimikkeellä työskentelevät ammattilaiset olleet vielä aloittaneet työskentelyään varhaiskasvatuksen kentällä. Työryhmä päätyi kompromissiehdotukseen, jossa eri tutkintokoulutusten tuottamaa osaamista kuvataan neljän osaamisalueen kautta: varhaiskasvatusosaaminen, verkosto-osaaminen, johtamisosaaminen sekä lääkehoito- ja terveysosaaminen. Näkemyserot eriytyneessä osaamisessa liittyivät erityisesti epäselvyyksiin varhaiskasvatuksen opettajan, varhaiskasvatuksen erityisopettajan ja varhaiskasvatuksen sosionomin työn rajapinnoilla. Ryhmä toteaaakin, että kehittämisohjelman kuvaukset tulisi nähdä keskustelunavauksena ja että ammattiryhmien eriytyneen osaamiseen profiilien työstämistä on syytä jatkaa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021)

2.4 Varhaiskasvatuksen koulutukseen liittyvät kansalliset arvioinnit ja kehittämissuosituks

Varhaiskasvatusta on tarkasteltu viime vuosina runsaasti varhaiskasvatuksen järjestämistä ja toteuttamista koskeissa kansallisen tason arvioinneissa. Arvioinneissa on tarkasteltu muun muassa varhaiskasvatuksen laadunarvioinnin nykytilaa, varhaiskasvatussuunnitelmien käyttöönottoa, sisältöjä ja toteutumista päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa sekä taidekasvatuksen nykytilaa. Arvioinnit ovat liittyneet myös viisivuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteutumiseen ja varhaiskasvatuksen johtajuuden vahvuuksien ja kehittämiskohteiden arviointiin. Arviointien kehittämissuosituksissa on korostettu koulutuksen osalta erityisesti riittävän ja laadukkaan perus- ja täydennyskoulutuksen merkitystä:

- Varhaiskasvatuksen henkilöstöä tulee kouluttaa ja ohjata lapsen vasujen laadinnassa ja niiden pedagogiseen toimintaan soveltamisessa sekä lapsen vasun tavoitteiden toteutumisen seurannassa ja arvioinnissa. (Repo ym. 2018)
- Varhaiskasvatuksen henkilöstön perus- ja täydennyskoulutuksessa tulee kiinnittää huomioita henkilöstön osaamiseen vastata alle kolmevuotiaiden lasten pedagogisiin tarpeisiin ja tapoihin toteuttaa varhaiskasvatussuunnitelman sisältöjä myös pienimpien lasten parissa. (Repo ym. 2019)

- Arvioinnin tulokset kannustavat kehittämään varhaiskasvatusta pedagogisena jatkumona siten, että kaikkien varhaiskasvatukseen osallistuvien eri taustoista tulevien ja eri-ikäisten lasten, myös kaikkein nuorimpien lasten, tarpeet tulisivat huomioiduiksi niin kansallisella kuin paikallisellakin tasolla sekä varhaiskasvatuksen perus- että täydennyskoulutuksessa. (Juutinen ym. 2021)
- Taidekasvatuksen asemaa varhaiskasvatuksessa tulee vahvistaa. Arvioinnin mukaan kuvataidekasvatusta, ilmaisua ja osin myös musiikkikasvatusta toteutetaan satunnaisesti. (Repo ym. 2019)
- Arviointiin osallistuneet viranhaltijat ja opettajat pohtivat, että esiopetuksen laajenemisen myötä on mahdollista, että kelpoista henkilöstöä siirtyisi nykyistä enemmän viisi- ja kuusivuotiaiden esiopetusryhmiin. On huolehdittava siitä, että lain vaatimukset kelpoisesta henkilöstöstä täyttyvät esimerkiksi siten, että varhaiskasvatuksen opettajia on saatavissa kaikenikäisten lasten lapsiryhmiin. (Siippainen ym. 2020)
- Varhaiskasvatustalakiin kirjatussa siirtymäsäännöksessä esitetään, että vuodesta 2030 eteenpäin päiväkodin johtajalla tulee olla kelpoisuus varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin tehtävään ja lisäksi vähintään kasvatustieteen maisterin pohjakoulutus sekä riittävä johtamistaito. Päiväkodin johtajien kyselyyn vastanneista 12,2 prosentilla oli kasvatustieteiden maisterin tutkinto. Varautuminen siirtymäsäädösten mukaisesti koulutuksiin ja erityisesti koulutuksiin osallistumisen resursointiin on syytä aloittaa viipymättä sekä kunnallisissa että yksityisissä organisaatioissa. (Siippainen ym. 2021)
- Päiväkodin johtajan koulutuksen tuottama osaamisperusta ei ole vakiintunut ja se on pirstaleista. Päiväkodin johtajan päivittäinen työ rakentuu arvioinnin tulosten valosta erilaisista osa-alueista ja vaatii monenlaista osaamista. Nykypäivän päiväkodin johtaja tarvitsee kokonaisvaltaista johtamisosaamista ja sitä kautta kokonaisvaltaista varhaiskasvatuksen johtamiskoulutusta, joka yhdistää kattavasti johtamisen eri osa-alueet. Koulutuksen tulee lisäksi tukea ja vahvistaa varhaiskasvatuksen johtajuuden identiteetin muodostumista. (Siippainen ym. 2021)

Karvi toteutti sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen koulutustarjontaan kohdentuneen arvioinnin vuosina 2020–2021 (Konkola ym. 2021). Huomion kohteena olivat erityisesti tutkintojen tuottama osaaminen ja työelämä- ja korkeakoulurelevanssi sekä jatkuva oppiminen. Keskeisimmät kehittämissuositukset sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutukselle ovat:

- Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen koulutustarjontaa tulee koordinoita valtakunnallisesti ja sopia työnjaosta. Opiskelijoiden siirtymiä korkeakoulusektorilta toiselle ja YAMK-tutkinnon suorittaneiden pääsyä yliopistojen tieteellisiin jatko-opintoihin tulee kehittää.
- Opiskelijoiden yleisten valmiuksien ja sosiaali- ja terveysalan erityisten valmiuksien kehittymistä tulee edistää korkeakoulujen ja työelämätoimijoiden yhteistyönä. Tällaisia valmiuksia ovat muun muassa eettisen toiminnan valmiudet, digitaalinen osaaminen, moniammatillinen ja -alainen osaaminen, kansainvälisyysosaaminen ja kestävä kehityksen osaaminen.
- Alan koulutukset tulee toteuttaa vielä nykyistä enemmän työelämä- ja asiakaslähtöisesti sekä yhteiskunnan ajankohtaiset ilmiöt huomioiden.
- Hankesidonnaisten yhteistyömuotojen rinnalla tulee vahvistaa ja kehittää pysyviä sosiaali- ja terveysalan yhteistyörakenteita läpileikkaavasti korkeakoulujen sisällä, niiden välillä sekä yhdessä työelämän kanssa.

Karvi arvioi ammatillista osaamista ja pedagogista toimintaa sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa (Kilpeläinen, 2020). Arvioinnissa tehtiin seuraavia kehittämissuosituksia:

- Opiskelijoiden henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman ja yksilöllisten opintopolkujen toteutumista käytännössä tulee vahvistaa.
- Koulutuksen järjestäjien ja työelämän välistä yhteistyötä ja vuoropuhelua tulee vahvistaa työpaikalla järjestettävän koulutuksen toteuttamisessa.
- Työpaikkaohjaajien osallistumista opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman (HOKS) laadintaan työelämässä oppimisen ja näyttöjen osalta tulee vahvistaa ja lisätä. Lisäksi yhteiseen suunnitteluun tulee varata riittävästi aikaa ja resursseja.
- Työpaikkaohjaajien ohjaus- ja arviointiosaamista sekä tutkinnon perusteiden tuntemusta tulee vahvistaa. Myös työpaikkojen tulee tukea työpaikkaohjaajia ohjaus- ja arviointityössä tarjoamalla niihin riittävästi aikaa ja mahdollisuutta osallistua perehdytyksiin ja koulutuksiin.
- Opettajien edellytykset ylläpitää ammattitaitoaan ja kehittää osaamistaan tulee turvata jatkossakin. Erityisesti opettajien työelämä- ja ammattialakohtaista osaamista tulee vahvistaa esimerkiksi työelämäjaksojen avulla.
- Koulutuksen järjestäjien tulee varmistaa, että opiskelijat saavat koulutuksessa riittävän teoriaperustan alan työtehtäviin.
- Pedagogisen toiminnan seuranta, arviointia ja kehittämistä osana koulutuksen järjestäjän laadunhallintaa tulee vahvistaa.

Karvi arvioi opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman Opettajankoulutusfoorumin toimintaa (Niemi ym. 2019). Arvioinnilla tuotettiin tietoa opettajankoulutuksen uudistamiseksi valitun toimintamallin toimivuudesta, Opettajankoulutuksen kehittämissuunnitelman toimeenpanon tilanteesta opettajankoulutusyksiköissä sekä opettajankoulutuksen uudistamista edistävistä ja ehkäisevistä tekijöistä. Arvioinnissa tehtiin muun muassa seuraavia kehittämissuosituksia:

- Makrotason rakenteelliset ongelmat opettajankoulutuksen jatkumon saavuttamiseksi tulee ratkaista.
- Opettajien perus- ja täydennyskoulutuksen kehittäminen tulee saattaa osaksi normaalia toimintaa.
- Opettajien perehdyttämis- ja täydennyskoulutuksen uudistamiseksi tulee laatia kansallinen strateginen toimenpidesuunnitelma.
- Opettajankoulutuksen uudistuminen edellyttää opettajankoulutusyksiköiden vahvaa uudistamiseen pyrkivää otetta ja muutosjohtajuutta sen toteuttamiseen

Karvi arvioi koulutusjärjestelmän kykyä vastata jatkuvan oppimisen haasteisiin äkillisissä rakennemuutostilanteissa (Frisk ym. 2022). Korkeakouluille ja ammatillisen koulutuksen järjestäjille suunnattiin seuraavia kehittämissuosituksia:

- Ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen on tärkeää arvioida oman organisaationsa ja toimintaympäristönsä erityispiirteet ja määritellä, millaista varautumista ja kehittämistoimia äkillisissä rakennemuutoksissa toimiminen niiltä edellyttää.
- Korkeakoulujen ja työnantajien välistä vuorovaikutusta on tarpeen vahvistaa työikäiselle väestölle suunnattujen koulutuspalvelujen suunnittelussa ja toteuttamisessa.
- Koulutusorganisaatioiden on tärkeää vahvistaa rooliaan työelämän kehittäjinä äkillisissä rakennemuutostilanteissa. Yhteistyötä eri koulutusasteiden välillä on tarpeen lisätä ja laajentaa.
- Työelämän nopeissa muutostilanteissa koulutuspalveluita toteuttaneiden ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen on tärkeää jakaa muille koulutusorganisaatioille toimiviksi osoittautuneita toimintamallejaan koulutusten suunnittelussa, toteuttamisessa ja kehittämisessä.
- Ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen on tarpeen varmistaa, että niillä on toimivat sisäiset rakenteet ja prosessit työelämän nopeissa muutostilanteissa toimimiseksi eri yhteistyökumppanien kanssa.

- Ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen on tarpeen luoda alueellisia ja toimialakohtaisia toimintamalleja opetushenkilöstön riittävyyden turvaamiseksi työelämän nopeissa muutostilanteissa.
- Ruotsinkielisten ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen kykyyn toimia äkillisissä rakennemuutostilanteissa tulisi kiinnittää erityistä huomiota.
- Korkeakoulujen tulisi kehittää sekä tutkintokoulutusten että erikoistumiskoulutusten suunnittelua, toteutustapoja ja pedagogiikkaa siten, että ne mahdollistavat koulutusten osien tarjoamisen joustavasti työelämän nopeissa muutostilanteissa.

Varhaiskasvatuksen koulutusten arvioinnin (Karila ym. 2013) keskeisenä tavoitteena oli tuottaa kokonaiskuva ja tietoa varhaiskasvatuksen koulutuksen tilasta, eri koulutusten vahvuuksista ja kehittämishaasteista suhteessa varhaiskasvatustyön kehittyviin ja muuttuviin osaamisvaatimuksiin ja koulutusjärjestelmän toimivuuteen. Seuraavien kehittämissuosituksen toimeenpanoa on tarkoitus tarkastella osittain myös tässä arvioinnissa:

- Kaikkien varhaiskasvatuksen koulutusten opetussuunnitelmien uudistamisessa tulee huomioida aiempaa vahvemmin yhteiskunnan ja kulttuurin muutosta, lapsuutta ja sen muutosta, lasten kehitystä ja oppimista, varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa sekä kasvatusyhteisöjen toimintaa ja kehittämistä koskevat sisällöt.
- Koulutuksen järjestäjien tulee terävöittää opetussuunnitelmadokumenttiansa viestivyyttä ja läpinäkyvyyttä. Opetussuunnitelmissa tulee näkyä selkeästi tutkintojen pedagogiset prosessit, keskeisimmät sisällöt, osaamistavoitteet sekä oppimisen ja osaamisen arviointiperiaatteet. Tietoperustan tulee olla ajankohtainen ja käytettävä kirjallisuus sekä muu materiaali tulee ilmoittaa etukäteen.
- Varhaiskasvatuksen koulutuksen järjestäjien tulee tiivistää valtakunnallisella tasolla yhteistyötään opetussuunnitelmien laadinnassa ja kehittämisessä. Keskeisiä yhteistyössä arvioitavia ja tarkasteltavia asioita ovat tutkintojen / koulutusten tavoitteet ja sisällöt sekä opetussuunnitelmiin sisältyvät varhaiskasvatuksen ammatillisen osaamisen kuvaukset.
- Varhaiskasvatuksen alalle tulee luoda uudenlainen koulutusten henkilöstölle suunnattu yhteistyön muoto. Sen puitteissa olisi mahdollista vuosittain käsitellä uusinta varhaiskasvatuksen tutkimusta ja pohtia sen merkitystä koulutusten sisällölliselle kehittämiselle.
- Opiskelijavalintojen uudistamisen yhteydessä tulee varmistaa luotettavan, alalle soveltuvuuden arvioinnin sisältyminen opiskelijavalintaprosessiin. Ammattikorkeakoulututkinnoissa ja ammatillisen koulutuksen tutkinnoissa on tärkeää, että valinta varhaiskasvatuksen alalle suuntautumisesta tehdään niin varhaisessa vaiheessa, että opiskelijoiden ammatillisen identiteetin rakentuminen mahdollistuu koulutusprosesseissa riittävästi.
- Varhaiskasvatuksen koulutusten ja työelämän yhteistyötä tulee vahvistaa edelleen. Erityisen tärkeää on kehittää sellaisia yhteistyömuotoja, joissa opiskelijat sekä koulutusten ja työelämän toimijat voivat oppia ja kehittää yhdessä varhaiskasvatuksen koulutusta ja varhaiskasvatuksen ammatillisia käytäntöjä.
- Varhaiskasvatuksen lainsäädännön uudistamisen yhteydessä tulee selkiyttää sitä, millaista osaamista varhaiskasvatuksen tulevat työtehtävät henkilöstöltä edellyttävät ja millaisella ammatti- ja koulutusrakenteella tätä osaamista voidaan parhaimmillaan tuottaa.
- Varhaiskasvatuksen koulutuksen aloituspaikkojen määrää tulee tarkastella kokonaisuutena ja eri tutkintojen aloituspaikkojen keskinäisiä suhteita arvioida kansallisen, tulevaisuuteen luotaavan varhaiskasvatuspolitiikan näkökulmasta.
- Maahamme tulee perustaa valtakunnallinen, tietyksi määräajaksi kerrallaan nimettävä varhaiskasvatuksen koulutuksen yhteistyöryhmä, jonka tehtäviin kuuluu varhaiskasvatuksen koulutuksen kehittämisen seuraaminen.

- Varhaiskasvatuspalveluiden tuottajien ja koulutuksen järjestäjien tulee tiivistää yhteistyötään täydennyskoulutuksen järjestämisessä siten, että peruskoulutuksesta ja täydennyskoulutuksesta muodostuu selkeä jatkumo.
- Kullakin koulutusasteella ja tutkinnossa tulee laatia selkeät ja joustavat väylät alalla tarvittavien pätevyyksien hankkimiseksi myös riittävän taustatutkinnon jälkeen.
- Varhaiskasvatuksen koulutuksen seuranta-arviointi tulee toteuttaa viiden vuoden kuluttua. Arvioinnin suositellaan kohdistuvan erityisesti koulutuksen sisältöjen kehittämiseen ja koulutusrakenteen toimivuuteen.

Seuraavassa esiteltävät Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämissuositukset kokoavat ja vetävät yhteen foorumin toimintaa ja tehtyjen selvitysten tuloksia kokonaisuudessaan. Ne muodostavat pohjan sekä tutkinto- että täydennyskoulutusten kehittämiselle. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021)

Nopeasti muuttuva toimintaympäristö edellyttää vahvaa ammatillista osaamista

- Varhaiskasvatuksen henkilöstön perustutkintokoulutuksen kehittämisen tulee perustua tutkittuun tietoon lapsuudesta, lasten kehityksestä ja oppimisesta ja varhaiskasvatuksesta sekä varhaiskasvatuksen koulutuksesta.
- Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisessä tulee tunnistaa muuttuvan toimintaympäristön ammatilliselle osaamiselle tuottamat uudenlaiset vaatimukset ja ne tulee huomioida koulutuksen sisältöjen ja pedagogisten käytäntöjen kehittämisessä.
- Varhaiskasvatusta koskeva tieto muuttuu nopeasti ja tutkintokoulutuksen kehittämistä tulee tukea myös kouluttajille suunnatulla, uusimpaan tutkimustietoon ja toimintaympäristön muutosten analyysiin pohjautuvalla täydennyskoulutuksella.
- Varhaiskasvatuksen koulutusten tuottamia ammatillisia osaamisprofiileja tulee edelleen selkiyttää koulutusten ja niiden sidosryhmien välisessä yhteistyössä.
- Varhaiskasvatuksen tutkintoon johtavien koulutusten tulee ohjata opiskelijoita rakentamaan ammatillista identiteettiä siten, että he tunnistavat oman ja muiden ammattilaisten ammatillisen osaamisen vahvuudet ja rajat ja kykenevät toimimaan rakentavasti moniammatillisissa ja monialaisissa työryhmissä.
- Lisääntyvä ja muuttuva tieto varhaiskasvatuksesta edellyttää jatkuvaa oppimista ja sitä tukevaa laadukasta täydennyskoulutusta, johon kaikilla varhaiskasvatuksen ammattilaisilla tulee olla oikeus osallistua säännöllisin väliajoin.
- Varhaiskasvatuksen ammattilaisille suunnattua täydennyskoulutusta tulee systematisoida ja koordinoita nykyistä vahvemmin.

Varhaiskasvatuksen työvoimatarpeeseen vastataan ennakkoinnilla ja joustavilla koulutuspoluilla

- Varhaiskasvatuksen työvoimatarpeeseen tulee vastata riittävillä aloituspaikkamäärillä, ja aloituspaikkojen määrää tulee koordinoita kehittyvän ennakointitiedon avulla.
- Varhaiskasvatuksen koulutusten alueelliseen saavutettavuuteen on kiinnitettävä huomiota alueiden työvoimatarpeita ja koulutusmääriä analysoimalla ja joustavia koulutusmuotoja kehittämällä.
- Ruotsinkielisen, saamenkielisen ja maahanmuuttajataustaisen henkilöstön koulutusten järjestämisestä tulee laatia erillinen pitkäjänteinen suunnitelma, jossa osoitetaan erityiset koulutusvastuut näillä alueilla.
- Koulutuksellisen etenemisen esteitä tulee poistaa joustavia koulutuspolkuja kehittämällä.
- Joustavien koulutuspolkujen kehittämisen lähtökohtana tulee olla koulutuksen korkean laadun säilyttäminen.

Varhaiskasvatuksen koulutuksia tulee kehittää yhteistyössä

- Varhaiskasvatuksen koulutuskenttä on moninainen ja sen kehittäminen edellyttää koulutusalojen välisen ja koulutusten keskinäisen yhteistyön vahvistamista.
- Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisen tulee olla vahvasti tutkimusperustaista.
- Tutkimusperustaista kehittämistä tukee yhteistyö ammatillisen toisen asteen, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen sekä täydennyskoulutuksen tarjoajien välillä. Lisäksi koulutuksia koskevaan tutkimukseen sekä tutkimustiedon välittämiseen ja jakamiseen yli oppilaitosrajojen on panostettava.
- Koulutusten järjestäjien ja työelämän yhteistyötä tulee entisestään vahvistaa. Tässä yhteistyössä työelämän tietoisuus koulutuksen uusista sisällöistä ja käytännöistä lisääntyy ja koulutusten tietoisuus työelämän kulloisistakin kehittämisen haasteista vahvistuu. Koulutusten kehittämistä tulee tehdä yhteistyössä työelämätoimijoiden kanssa.
- Yhteistyö tarvitsee sekä kansallisen että alueellisen tason rakenteita.
- Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisfoorumin toimintaa tulee jatkaa ja toiminnalle tulee osoittaa taloudelliset resurssit. Resursseja tulee suunnata koulutusten yhteisiin kehittämishankkeisiin yhteistyön vahvistamiseksi.

Varhaiskasvatuksen veto- ja pitovoimaa vahvistetaan koulutusten ja työympäristöjen laatua ja yhteistyötä kehittämällä

- Varhaiskasvatuksen koulutusten ja sidosryhmien tulee edistää yhteisvoimin myönteisen kuvan muodostumista varhaiskasvatuksesta. On tärkeää tuoda esille varhaiskasvatustyön yhteiskunnallinen merkitys ja tässä työssä ammattilaisille avautuvat mahdollisuudet mielekkääseen, samaan aikaan vaativaan ja luovaan työhön.
- Koulutusten tulee tiedottaa monipuolisista koulutusmahdollisuuksista nykyistä laajemmin ja hyödyntää tässä erilaisia viestinnän välineitä.
- Työelämän tulee panostaa varhaiskasvatuksen työympäristöjen ja työolosuhteiden edelleen kehittämiseen ja tarjota alalla jo toimiville mahdollisuuksia osallistua täydennyskoulutukseen ja kelpoisuuksia täydentävään tutkintokoulutukseen.
- Nuorten työntekijöiden työelämää kiinnittymisen tukemiseen tulee rakentaa uusia käytäntöjä kuten esimerkiksi mentorointia.
- Varhaiskasvatuksen alalle soveltuvuuden arviointi tulee sisällyttää kaikkien tutkintokoulutusten opiskelijavalinnan prosesseihin.

Edellä kuvatut varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisfoorumin suositukset koulutuksen kehittämiseksi ovat luonteeltaan sellaisia, että ne vaativat toteutuakseen useiden eri tahojen erillisiä ja yhteisiä käytännön toimia. Poliittisella ohjauksella, kansallisen tason virkavalmistelulla, koulutuksen järjestäjillä ja työelämällä on kaikilla omat alueensa, joilla ne voivat viedä suosituksia käytäntöön. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021)

2.5 Kelpoisuusvaatimukset ja koulutustarjonnan nykytila

Varhaiskasvatuksen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset määritellään Varhaiskasvatuslaissa (540/2018, luku 6) seuraavasti:

Varhaiskasvatuksen opettaja

Kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen opettajan tehtäviin on vähintään kasvatustieteen kandidaatin tutkinto, johon sisältyy varhaiskasvatuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot, joista voidaan

säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella, tai jota on täydennetty mainituilla opinnoilla. (Varhaiskasvatustutkimuslaki 540/2018, 26 §)

Varhaiskasvatuksen sosionomi

Kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäviin on vähintään sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, johon sisältyvät varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet vähintään 60 opintopisteen laajuiset opinnot, joista voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella, tai sosionomin tutkinto, jota on täydennetty mainituilla opinnoilla. (Varhaiskasvatustutkimuslaki 540/2018, 27 §)

Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja

Kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtävään on kasvatustutkinto, ja ohjausalan perustutkinto, sosiaali- ja terveysalan perustutkinto tai muu vastaava soveltuva tutkinto, joihin sisältyy tai joita on täydennetty riittävän laajoilla lasten hoidon, kasvatustutkinnon ja opetuksen tutkinnon osilla. (Varhaiskasvatustutkimuslaki 540/2018, 28 §)

Edellä tarkoitetuista soveltuvista tutkinnoista ja riittävistä tutkinnon osista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella seuraavasti:

Varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuuden tuovat opinnot

Varhaiskasvatustutkimuslain 28 §:ssä tarkoitetun kelpoisuuden tuottavan kasvatustutkinnon tulee sisältää tai sitä tulee täydentää varhaiskasvatuksen ja perhehoitoalan osaamista tuottavilla pakollisilla tutkinnon osilla tai viittomakielisen ohjauksen osaamista tuottavilla pakollisilla tutkinnon osilla. (Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta 753/2018, 3 §)

Varhaiskasvatustutkimuslain 28 §:ssä tarkoitetun kelpoisuuden tuottavan sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon tulee sisältää tai sitä tulee täydentää lasten ja nuorten kasvatustutkinnon ja hoidon osaamista tuottavilla pakollisilla tutkinnon osilla. Vammaistyön osaamista tuottavat pakolliset tutkinnon osat suorittaneelle on kuitenkin riittävää suorittaa vain lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistämisen tutkinnon osa.

Varhaiskasvatustutkimuslain 28 §:ssä tarkoitettu muu vastaava soveltuva tutkinto on viittomakielisen ohjauksen perustutkinto.

Perhepäivähoitaja

Kelpoisuusvaatimuksena perhepäivähoitajan tehtäviin on tehtävään soveltuva ammattitutkinto tai muu alalle soveltuva koulutus. (Varhaiskasvatustutkimuslaki 540/2018, 29 §). Lisäksi perhepäivähoitajan kelpoisuudesta varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtäviin säädetään Valtioneuvoston asetuksessa varhaiskasvatuksesta 753/2018, 4 § seuraavasti:

Perhepäivähoitajan ammattitutkinnon tai vastaavan osaamisen tuottavan kasvatustutkinnon ja ohjausalan ammattitutkinnon suorittanut henkilö on kelpoinen varhaiskasvatustutkimuslain 28 §:ssä tarkoitettuun varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtävään suorittamaan kasvatustutkinnon ja ohjausalan perustutkinnosta varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan osaamista tuottavan tutkinnon osan. (Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta 738/2018, 4 §)

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja

Kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen erityisopettajan tehtäviin on:

1) kelpoisuus varhaiskasvatuksen opettajan tehtävään, jonka lisäksi on suoritettu erityisopetuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot, joista säädetään valtioneuvoston asetuksella; tai

2) kasvatustieteen maisteri pääaineena erityispedagogiikka (varhaiserityisopettajan koulutus). (Varhaiskasvatustilaki 540/2018, 30 §)

Päiväkodin johtaja

Kelpoisuusvaatimuksena päiväkodin toiminnasta vastaavan johtajan tehtävään on kelpoisuus 26 §:ssä tai 27 §:ssä tarkoitettuun varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin tehtävään ja vähintään kasvatustieteen maisterin tutkinto sekä riittävä johtamistaito. (Varhaiskasvatustilaki 540/2018, 31 §)

Steinerpedagogisen päiväkodin henkilöstö

Steinerpedagogisten varhaiskasvattajien opintojen on laajuudeltaan vastattava vähintään niitä opintoja, jotka tuottavat 26 §:ssä tarkoitettua kelpoisuutta. Opetushallituksen on hyväksyttävä steinerpedagogisten varhaiskasvattajien opintojen opetussuunnitelma ja sen olennaiset muutokset ennen sen käyttöönottoa. (Varhaiskasvatustilaki 540/2018, 32 §)

Sen lisäksi, mitä kelpoisuuksista tässä laissa säädetään, myös henkilö, joka on suorittanut steinerpedagogiset varhaiskasvattajan opinnot, on kelpoinen toimimaan steinerpedagogiseen kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuvaa varhaiskasvatusta järjestävässä päiväkodissa sellaisissa tehtävissä, joissa edellytetään 26 §:ssä tarkoitettua kelpoisuutta.

Tilapäinen poikkeaminen kelpoisuusvaatimuksista

Jos varhaiskasvatuksessa toimivan 26–32 §:ssä säädetyn henkilöstön tehtävään ei saada henkilöä, jolla on säädetty kelpoisuus, tehtävään voidaan ottaa enintään vuoden ajaksi kerrallaan henkilö, jolla suoritettujen opintojen perusteella on riittävät edellytykset ja tehtävän edellyttämä taito tehtävän hoitamiseen. (Varhaiskasvatustilaki 540/2018, 33 §)

2.6 Varhaiskasvatuksen koulutukset korkeakouluissa, ammatillisessa koulutuksessa ja Snellman-korkeakoulussa

Varhaiskasvatuksen ammatillisia kelpoisuuksia tuottavia koulutuksia järjestetään yliopistoissa, ammattikorkeakouluissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa. Lisäksi varhaiskasvatustilain mukaisesti steinerpedagogisen päiväkodin varhaiskasvattajien opetus ja sen tuottama kelpoisuus järjestetään Snellman-korkeakoulussa, jolla on erityistehtävä tarjota steinerpedagogista opettajankoulutusta.

Yliopistot

Varhaiskasvatuksen koulutusta toteutetaan seitsemässä yliopistossa. Varhaiskasvatuksen opettajaksi kelpoistavan kasvatustieteiden kandidaatin tutkinnon voi suorittaa suomenkielisenä tutkintona Helsingin, Tampereen, Turun, Jyväskylän, Oulun ja Itä-Suomen yliopistoissa. Ruotsinkielisen, varhaiskasvatuksen opettajaksi kelpoistavan kasvatustieteiden kandidaatin tutkinnon voi suorittaa Åbo Akademin Vaasan toimipisteessä ja Helsingin yliopistossa. Ensimmäinen englannin kielellä toteutettu ohjelma käynnistyi Tampereen yliopistossa vuonna 2018. Myös Turun yliopiston Rauman kampuksella käynnistyi englanninkielinen tutkintokoulutus syksyllä 2020. Kaikki mainitut yliopistot toteuttavat myös varhaiskasvatukseen suuntautunutta maisterikoulutusta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021)

Kasvatustieteiden maisterintutkinto tuottaa kelpoisuuden päiväkotien johtajan tehtäviin, erilaisiin varhaiskasvatuksen asiantuntija- ja kehittämistehtäviin sekä antaa kelpoisuuden tutkijakoulutukseen hakeutumiselle. Kaikki varhaiskasvatukseen painottuneen kasvatustieteiden maisteritutkinnon suorittaneet

eivät kuitenkaan hakeudu pois varhaiskasvatuksen opettajan tehtävistä, vaan tuovat maisteritutkinnon myötä hankkimaansa osaamista varhaiskasvatuksen pedagogisiin käytäntöihin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021)

Varhaiskasvatuksen erityisopettajaksi voi opiskella Helsingin, Jyväskylän, Itä-Suomen, Turun ja Oulun yliopistoissa sekä Åbo Akademiassa. Opintoja voi suorittaa yliopistosta riippuen joko maisteriopintoina, erillisinä erityisvarhaiskasvatuksen opettajaopintoina tai sivuaineopintoina. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021)

Oulun yliopisto on kouluttanut saamenkielisiä varhaiskasvatuksen opettajia vuosina 2016–2019. Kevään 2023 yhteishaussa tulevat haettaviksi kasvatustieteiden kandidaatin tutkintoon johtava ”Varhaiskasvatuksen opettaja, saamen kielen ja kulttuurin erityistarpeet huomioiva varhaiskasvatuksen opettajakoulutus” sekä maisteriohjelman ”Varhaiskasvatuksen erityisopettaja, saamen kielen ja kulttuurin erityistarpeet huomioiva opettajakoulutus”.

Ammattikorkeakoulut

Varhaiskasvatuksen sosionomikoulutusta järjestetään 18 suomenkielisessä ja kahdessa ruotsinkielisessä ammattikorkeakoulussa. Opetusta järjestetään suomen, ruotsin ja englannin kielellä. Sosiaalialan tutkinto-ohjelmassa opiskelevilla sosionomiopiskelijoilla on mahdollisuus valita varhaiskasvatukseen suuntaavat ja pätevöittävät opinnot niin, että tutkintoon sisältyy varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan vähintään 60 opintopisteen laajuiset opinnot. Varhaiskasvatuslain (540/2018) kelpoisuusvaatimusten mukaan ammattikorkeakouluista valmistuu vuodesta 2023 alkaen varhaiskasvatuksen sosionomeja, joilta edellytetään edellä mainitut vähintään 60 opintopisteen laajuiset varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan opinnot. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021)

Ammattikorkeakoulujen sosionomitutkinnolla voi myös saada kelpoisuuden varhaiskasvatuksen opettajaksi, jos henkilö on hyväksytty opintoihin 1.9.2019 mennessä ja hän valmistuu viimeistään 31.7.2023. Mikäli opinnot on aloitettu 1.9.2019 jälkeen, opiskelija voi saada varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuuden, mikäli tutkintoon sisältyvät vaadittavat varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet opinnot. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021)

Sosionomi (AMK ja YAMK) -tutkinnon täydentäminen varhaiskasvatuksen opettajan tehtävään ei ole enää uuden Varhaiskasvatuslain mukaan ammattikorkeakoulun sisällä mahdollista. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021)

Varhaiskasvatuksen koulutukset ammatillisessa koulutuksessa

Varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuuden saavuttaa suorittamalla:

- kasvatustutkinnosta varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisalan, tutkintonimikkeenä lastenohjaaja sekä kommunikaation ja viittomakielisen ohjauksen osaamisalan, tutkintonimikkeenä kommunikaation ja viittomakielen ohjaaja tai
- sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinnon lasten ja nuorten kasvatustutkinnon ja hoidon osaamisala, tutkintonimikkeenä lähihoitaja.

Perustutkinnoissa on yksi laaja tutkinnon osa, jolla varmistetaan lastenhoitajien yhteinen varhaiskasvatuksen perusosaaminen. Perustutkintojen tutkintorakenne ja tutkinnon osat poikkeavat toisistaan. Varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuuden saa suorittamalla lasten ja nuorten kasvatustutkinnon ja hoidon osaamisalan. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021)

Kasvatustutkinnon järjestämislupa on 30:llä koulutuksen järjestäjällä, (varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisala ja kommunikaation ja viittomakielisen ohjauksen

osaamisala) (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021). Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon järjestämislupa on 50:llä koulutuksen järjestäjällä (lasten ja nuorten kasvatuksen ja hoidon osaamisala).

Kasvatus- ja ohjauksen ammattitutkinnon järjestämislupa on 67:llä koulutuksen järjestäjällä, (perhepäivätoiminnan osaamisala). Perhepäivähoidon osaamisalaa on järjestänyt 24 koulutuksen järjestäjää uusien perusteiden mukaisesti vuodesta 2019. (Vipunen – opetushallinnon tilastopalvelu)

2.7 Keskeiset käsitteet

Arviointialueisiin liittyvät pääkäsitteet määritellään yhdessä arviointiryhmän kanssa arvioinnin edetessä (esim. ammatillinen osaaminen, ammatillinen identiteetti ja ammatillinen profiili). Suunnitteluvaiheessa täsmentyneet käsitteet ovat:

Osaamistavoite

Osaamistavoitteella tarkoitetaan ilmaisuja, jotka kuvaavat, mitä opiskelija tietää, ymmärtää ja osaa tehdä tietyn oppimisprosessin päätyttyä. (EC 2015)

Osaamislähtöisyys

Osaamislähtöisyyteen liittyy tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien kansallinen viitekehys, joka jaottelee koulutusjärjestelmään kuuluvat tutkinnot, oppimäärät ja muut laajat osaamiskokonaisuudet niiden edellyttämän osaamisen perusteella kahdeksalle tasolle (VN 93/2017). Viitekehysten lähtökohtana on koulutuksen osaamislähtöisyys ja se, että tutkinnoille ja muille kokonaisuuksille on määritelty osaamistavoitteet.

Osaamislähtöisyys ymmärretään tässä arvioinnissa vastaavasti kuin osaamisperustaisuus-käsite, jolla suomeksi yleisesti viitataan englanninkielisiin outcome-based ja competence-based käsitteisiin. Osaamisen käsitettä kuvastaa tulkintojen laaja kirjo.

Työelämärelevanssi

Työelämärelevanssilla tarkoitetaan tässä arvioinnissa tutkintojen kykyä tarjota opiskelijoille sellaista osaamista, jota he tarvitsevat valmistumisensa jälkeen alan työelämässä.

Jatkuva oppiminen ja täydennyskoulutus

Jatkuvalla oppimisella tarkoitetaan niitä koulutusmuotoja, joita tarjotaan pääsääntöisesti muille kuin tutkinto-opiskelijoille. Jatkuvalla oppimisella viitataan, samoin kuin elinikäisen oppimisen käsitteellä, ihmisen koko elinkaarenaikaiseen, monelle elämänalueelle ulottuvaan oppimiseen. Se kattaa siten sekä koulutusjärjestelmän mukaisen oppimisen että koulutusjärjestelmän ulkopuolella tapahtuvan oppimisen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018)

Varhaiskasvatustlain (540/2018) mukaan varhaiskasvatuksen järjestäjän ja tuottajan on huolehdittava siitä, että varhaiskasvatuksen henkilöstö osallistuu riittävästi ammattitaitoa ylläpitävään ja kehittävään täydennyskoulutukseen. Täydennyskoulutuksen toteutumista ja vaikuttavuutta on seurattava ja arvioitava. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä täydennyskoulutuksen sisällöstä, määrästä, järjestämisestä, seurannasta ja arvioinnista. (Varhaiskasvatustlain 2018, 39 §)

3 Arvioinnin tehtävä ja tavoitteet

Perustelut arvioinnin toteuttamiselle

Kuten hankesuunnitelman johdannossa todetaan, arviointisuunnitelman mukaan ”vuosina 2022–2023 toteutettava varhaiskasvatuksen koulutusten arviointi tuottaa tietoa varhaiskasvatuksen opetus-, johtamis-, kasvatus- ja hoitotehtäviin kelpoisuuden tuottavien koulutusten sisällöllisistä kehittämistarpeista. Lisäksi arvioinnilla selvitetään, onko varhaiskasvatuksen opettajien ja muun henkilöstön koulutus alueellisesti tasalaatuista.” Edellinen kansallinen varhaiskasvatuksen koulutusten arviointi (Karila ym. 2013) on tehty lähes kymmenen vuotta sitten, joten ajantasaisen tiedon tuottaminen koulutusten kehittämisen tueksi on tarpeellista. Luvuissa 2.1–2.5 on avattu sitä, kuinka varhaiskasvatusta on ollut muutosten ja kehittämisen kohteena viime vuosina. Varhaiskasvatuksen koulutukset ovat kehittyvän ja uudistuvan koulutusjärjestelmäosan keskiössä. Varhaiskasvatuksen eri ulottuvuudet, kuten sille asetetut tavoitteet, sen toteuttamisen raamit tai sen yhteiskunnallinen asema luovat kehyksen, jonka sisällä ja jota varten varhaiskasvatuksen ammattilaisia koulutetaan.

Arvioinnin valmistelu- ja suunnitteluvaiheessa huhti-syyskuussa 2022 toteutettiin kuulemishaastatteluita ja -tilaisuuksia (liite 2), joissa kartoitettiin viranomaisten, sidosryhmien ja koulutuksen järjestäjien näkemyksiä varhaiskasvatuksen koulutusten arvioinnin kannalta keskeisistä teemoista. Koska arvioinnin teema on monimuotoinen ja koskee useita toimijaryhmiä koulutuksen ja työelämän alueella, tavoitteena oli kerätä monipuolisesti tietoa arvioinnin suunnittelun pohjaksi. Karvin hanketiimi laati kuulemisista yhteenvedon.

Kuulemishaastatteluiden, -tilaisuuksien ja kirjallisen tausta-aineiston analyysin perusteella suurimmat tiedontarpeet varhaiskasvatusten koulutuksissa kohdistuvat tällä hetkellä seuraaville osa-alueille:

- Koulutustarjonnan nykytila
- Koulutuksen kehittämisen tietopohja
- Koulutusten opetussuunnitelmien ja tutkinnon perusteiden sisällöt ja toteutuminen
- Koulutuksen kehittämisen prosessit
- Koulutusten profiilit ja koulutusten tuottama osaaminen
- Koulutusten yhteistyö ja verkostoituminen
- Harjoittelut ja työelämässä tapahtuva oppiminen
- Koulutusjärjestelmän kokonaisuus ja toimivuus.

Yllä esitetyt tiedontarpeen alueet on otettu huomioon arviointialueiden määrittelyssä. Määrittelyssä on huomioitu myös se, että arviointialueet muodostavat ehyen arviointikokonaisuuden, joka tuottaa uutta ja hyödyllistä tietoa.

Arvioinnin yhteys voimassa olevan koulutuksen arviointisuunnitelman strategisiin painopistealueisiin

Arviointihanke tuottaa tietoa arviointisuunnitelman (Karvi, 2020a) painopisteisiin *Koulutusjärjestelmän toimivuuden lisääminen ja Oppimisen ja osaamisen kehittäminen*.

Koulutusjärjestelmän toimivuutta lisätään tuottamalla arvioinnilla tietoa ymmärrystä ja kehittämissuosituksia seuraaviin kysymyksiin:

- Miten koulutusjärjestelmä toimii kokonaisuutena?
- Millaisia vaikutuksia koulutus uudistuksilla on ollut?
- Millainen on koulutusjärjestelmän reagointikyky toimintaympäristön muutoksiin

Oppimisen ja osaamisen kehittämisen tueksi arvioinnilla tuotetaan tietoa seuraaviin kysymyksiin:

- Kuinka hyvin oppimiselle ja osaamiselle asetetut tavoitteet saavutetaan?
- Mitkä tekijät edistävät tai estävät oppimista ja osaamisen vahvistamista?
- Miten edistetään oppimisen ja osaamisen kehittämistä kohti tulevaisuuden osaamistarpeita ja jatkuvaa oppimista?

Arvioinnin tehtävä ja tavoitteet

Arviointiryhmän näkemyksen mukaan on tärkeää, että edellä kuvatut, arvioinnin valmistelu- ja suunnitteluvaiheessa tarkentuneet tiedontarpeet tulevat ilmi arvioinnin tehtävää ja tavoitetta määriteltäessä. Tästä johtuen arviointiryhmä on päivittänyt ja täsmentänyt hankesuunnitelman johdannossa esitettyä ja Karvin arviointisuunnitelmaan (Karvi 2020a) kirjattua arvioinnin tavoitetta seuraavasti:

"Varhaiskasvatuksen koulutusten arviointi on ajankohtainen toimintaympäristöön kohdistuneiden mittavien muutosten vuoksi. Arviointi tuottaa tietoa varhaiskasvatuksen opetus-, johtamis-, kasvatus- ja hoitotehtäviin kelpoisuuden tuottavien koulutusten sisällöllisistä kehittämistarpeista.

Arviointi tuottaa opetus- ja kulttuuriministeriölle ja Opetushallitukselle arviointitietoa, jota ne voivat hyödyntää varhaiskasvatusten koulutusten kansallisessa kehittämisessä. Lisäksi arviointi tuottaa tietoa ammatillisen koulutuksen järjestäjille, yliopistoille, ammattikorkeakouluille ja Snellman-korkeakoululle varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämistarpeista, vahvuuksista ja hyvistä käytännöistä."

Arviointitiedon keskeisiä hyödynsajia ovat myös alan opiskelijat ja alan työelämä.

Arviointi kohdentuu erityisesti seuraaville arviointialueille:

1. Tutkintojen ja tutkintokoulutusten tietoperusta ja niiden ajantasaisuus
2. Tutkintojen ja tutkintokoulutusten tuottama osaaminen
3. Joustavat koulutuspolut ja niiden tuottama osaaminen
4. Tutkintokoulutuksen kehittämisen prosessit
5. Koulutusjärjestelmän kokonaisuus ja toimivuus

Arvioinnissa tarkastellaan yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, ammatillisten koulutusten järjestäjien ja Snellman-korkeakoulun järjestämää varhaiskasvatuksen koulutusta kutakin koulutusta koskevien tavoitteiden näkökulmasta.

Arvioinnin teoreettis-metodologiset lähtökohdat

Karvi toteuttaa arvioinnin kehittävän arvioinnin periaatteella (Valtioneuvoston asetus Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta 1317/2013). Kehittävä arviointi on osallistavaa ja vuorovaikutteista. Kehittävän arvioinnin perustana on arvioinnin toteuttajan ja arviointiin osallistuvan välinen luottamus sekä arvioinnin kohteena olevan organisaation vastuu toimintansa kehittämisestä. Kehittävän arvioinnin menetelmät räätälöidään tapauskohtaisesti niin, että ne tukevat arvioinnin vaikuttavuutta ja toiminnan kehittämistä jo arviointiprosessin aikana. (Karvi 2020b)

Arvioinnin tuloksena osallistujat saavat ulkopuolista palautetta toimintansa vahvuuksista, kehittämiskohteista ja hyvistä käytännöistä. Kehittävä arviointi tukee vaikuttavuutta ja muutosta. Arvioinnin tehtävänä on myös tiedon tuottaminen koulutuspoliittista päätöksentekoa ja ohjausta varten. (Karvi 2020b)

Hyödynsajien ja sidosryhmien osallistaminen arvioinnin eri vaiheisiin

Viranomaisia, sidosryhmiä sekä arviointiin osallistuvia koulutuksen järjestäjiä on osallistettu arvioinnin suunnitteluun ja toteutukseen seuraavasti:

- Karvi on osallistanut sidosryhmiä, viranomaisia korkeakouluja ja koulutuksen järjestäjiä arvioinnin suunnitteluun järjestämällä kuulemishaastatteluita ja -tilaisuuksia huhti-syyskuussa 2022. Tilaisuuksiin osallistuneet ovat saaneet kertoa a) näkemyksistään varhaiskasvatuksen koulutusten tärkeimmistä arviointiteemoista ja -kysymyksistä, b) miltä tahoilta tähän liittyvää tietoa tulisi kerätä sekä c) ajankohtaisista varhaiskasvatuksen koulutukseen liittyvistä selvityksistä, arvioinneista ja työryhmistä.
- Arviointiryhmä edustaa monipuolisesti eri tahoja ja tuo siten sidosryhmien, korkeakoulujen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien sekä opiskelijoiden näkökulmia arvioinnin suunnitteluun ja toteutukseen.

Arvioinnissa käytetään monipuolista arviointitietoa tuottavia menetelmiä, kuten opetussuunnitelma-analyysi, itsearviointikysely, haastattelut/keskustelutilaisuudet ja mahdollisesti työpajat.

Monimenetelmäisyys tarkoittaa arvioinnissa monipuolisten menetelmävalintojen lisäksi jo olemassa olevan tiedon hyödyntämistä.

Arvioinnin vaikuttavuuden tavoitteet ja niiden seuranta

Arvioinnin kohteita ja hyödynsääjiä osallistetaan arviointiin liittyvien kehittämisen kohteiden pohdintaan läpi arvioinnin arviointiryhmän kanssa erikseen sovittavalla tavalla. Arvioinnin toteutusta ja vaikuttavuutta arvioidaan koulutuksen järjestäjiltä ja arviointiryhmältä kerättävän palautteen avulla sekä arvioinnin aikana että sen päätyttyä.

4 Arvioinnin kohderyhmä ja arviointiasetelma

4.1 Arvioinnin kohderyhmä

Arvioinnin kohteena ovat yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, ammatillisten koulutusten järjestäjien ja Snellman-korkeakoulun järjestämät varhaiskasvatuksen ammattinimikkeisiin kelpoisuuden tuottamat tutkinnot (ks. luku 2.5 ja liite 3). Varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaan lapsen tulee saada varhaiskasvatusta lapsen äidinkielenä olevalla suomen tai ruotsin kielellä tai saamen kielilain (1086/2003) 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettulla saamen kielellä. Tämän perusteella arviointi kohdistuu suomen-, ruotsin- ja saamenkielisiin koulutuksiin.

Kuten aiemmin on todettu, varhaiskasvatuksen tutkintokoulutusta järjestäviä yliopistoja on 7, ammattikorkeakouluja 20 ja ammatillisen koulutuksen järjestäjiä 64. Lisäksi Snellman-korkeakoulu järjestää steinerpedagogisen varhaiskasvattajan opinnot. Korkeakoulusektorin osalta kaikki varhaiskasvatuksen koulutusta järjestävät ovat ilmoittautuneet mukaan arviointiin. Koulutuksen järjestäjät on koottu liitteeseen 1.

Arviointi rajataan niihin tutkintoihin, joilla on lainsäädännöllisesti määritelty, varhaiskasvatuksen työtehtäviin kelpoistava asema. Arviointiryhmä on rajausta tehdessään keskustellut myös muiden tutkintojen sisällyttämisestä arviointiin. Näitä tutkintoja ovat esimerkiksi ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot sekä monien eri tieteenalojen maisteritutkinnot, joita varhaiskasvatuksen kehittämistehtävissä toimivilla tällä hetkellä on. Näiden kehittämistehtävien osalta kelpoisuuksia ei ole kuitenkaan lakisääteisesti määritelty. Vaikka voidaankin tunnistaa tällaisten työtehtävien keskeinen merkitys varhaiskasvatuksen muuttuvalla kentällä, on niissä toimivien tutkintojen kirjo siinä määrin moninainen, ettei arviointi niiden osalta olisi enää hallittavissa. Siksi arviointi rajataan varhaiskasvatuslaissa määriteltyihin kelpoisuutta tuottaviin tutkintoihin, mikä tukee myös arvioinnin hallittavuutta. Jo kelpoisuuksia tuottavien tutkintojen osalta kyseessä on laajuudeltaan ja työmäärältään varsin mittava arviointi.

Varhaiskasvatuksen täydennyskoulutus on käsitteenä laaja ja pitää sisällään monenlaista koulutustoimintaa, jota rahoitetaan monista eri lähteistä. Tässä arvioinnissa täydennyskoulutuksen järjestämisen tarpeet liitetään osaksi koulutuksen järjestäjien tulevaisuuteen suuntautuvaa kehittämistyötä. Konkreettisemmin arviointi kohdentuu perustutkintokoulutuksen ja täydennyskoulutuksen suhteiden arviointiin ja kehittämisen tarpeisiin.

4.2 Arviointiasetelma: arviointialueet, kysymykset ja arvottamisen perusteet

Taulukkoon 1 kirjatut arviointialueet, -teemat ja –kysymykset muodostavat pohjan varhaiskasvatuksen koulutusten nykytilanteen kuvaukselle sekä vahvuuksien ja kehittämistarpeiden havaitsemiselle. Lisäksi niiden pohjalta on mahdollista toteuttaa koulutuksen tilannekuvan ja kehittämisen seurantaa vuonna 2013 valmistuneeseen edelliseen arviointiin suhteutettuna.

Arviointiryhmän ensimmäisessä kokouksessa syyskuussa 2022 käsiteltiin arviointialueista ja niiden alateemoista kuulemisten pohjalta laadittua yhteenvetoa. Arviointiryhmän jäsenet pohtivat ensin kahdessa pienryhmässä arviointialueita ja niiden alateemoja ja sen jälkeen käytiin yhteinen keskustelu. Arvioinnin

puheenjohtajisto ja Karvin hanketiimi jatkoivat muotoilua kokouksen jälkeen. Tämän jälkeen arviointiryhmällä oli mahdollisuus kommentoida hankesuunnitelmaan liitettävää ehdotusta.

Taulukko 1. Arviointialueet ml. painopisteet, alateemat, arviointikysymyksiä

Arviointialueet	Alateemat	Arviointikysymyksiä
1. Tutkintojen ja tutkintokoulutusten tietoperusta ja niiden ajantasaisuus <i>Tuottaa tietoa painopisteeseen oppimisen ja osaamisen kehittäminen.</i>	Sisällölliset painotukset Tietoperustan ajantasaisuus ja uuden tiedon välittyminen tutkintokoulutusten sisältöihin	Millaiselle tiedolle eri tutkinnot ja tutkintokoulutukset perustuvat? Millä tavoin tutkintojen tietoperustan ajantasaisuudesta huolehditaan?
2. Tutkintojen ja tutkintokoulutusten tuottama osaaminen <i>Tuottaa tietoa painopisteeseen oppimisen ja osaamisen kehittäminen.</i>	Osaamistavoitteet Osaamisprofiilit ja ammatilliset identiteetit Työelämärelevanssi Harjoittelut ja työelämässä tapahtuva oppiminen	Millaista osaamista tutkinnoissa pyritään tuottamaan ja miten osaamisen kehittymistä arvioidaan koulutusprosessin aikana? Kuinka keskeiset toimijat arvioivat tutkintokoulutuksen tuottaman osaamisen relevanssia? Millaisena eri tutkintojen tuottamat osaamisprofiilit näyttäytyvät ja kuinka keskeiset toimijat arvioivat niiden selkeyttä?
3. Joustavat koulutuspolut ja niiden tuottama osaaminen <i>Tuottaa tietoa painopisteisiin koulutusjärjestelmän toimivuuden lisääminen ja oppimisen ja osaamisen kehittäminen.</i>	Opiskelijavalinnan toimivuus urapolkujen ja tutkinnon osaamistavoitteiden näkökulmasta Osaamisen tunnistaminen ja henkilökohtaistaminen tutkintojen sisällä Osaamisen tunnistaminen ja henkilökohtaistaminen koulutusten/ tutkintojen välillä	Millaisia joustavia koulutuspolkuja kullakin koulutusasteella ja koulutusmuodossa on? Miten varmistetaan opiskelijoiden osaamistavoitteiden saavuttaminen eri koulutuspoluissa?
4. Tutkintokoulutuksen kehittämisen prosessit	Koulutusten arvioinnin ja kehittämisen järjestelmät ja menettelytavat	Millaista yhteistyötä koulutusten välillä sekä koulutuksen ja työelämän

Arviointialueet	Alateemat	Arviointikysymyksiä
<i>Tuottaa tietoa painopisteeseen koulutusjärjestelmän toimivuuden lisääminen</i>	• Yhteistyö koulutusasteiden sisällä ja välillä • Koulutusten verkostoituminen työelämän kanssa	välillä on olemassa? Millä tavoin ne toimivat? • Miten koulutuksissa ennakoidaan tulevaisuuden osaamistarpeita? • Miten tutkimus- ja TKI-toiminta tukevat koulutuksen kehittämistä?
5. Koulutusjärjestelmän kokonaisuus ja toimivuus <i>Tuottaa tietoa painopisteeseen koulutusjärjestelmän toimivuuden lisääminen</i>	• Koulutuksen saavutettavuus eri maantieteellisillä ja kielialueilla • Koulutusjärjestelmää ohjaavien mekanismien rooli • Koulutuksen nykytila ja kehittymisen seuranta	• Miten saavutettavaa varhaiskasvatuksen koulutus on eri maantieteellisillä ja kielialueilla? • Millä tavoin koulutusjärjestelmää ohjaavat mekanismit (esim. säädökset, rahoitus) vaikuttavat varhaiskasvatuksen tutkintokoulutusten järjestämiseen?

Arviointialueella 1 selvitetään opetussuunnitelmien sisältöjä ja itsearviointikyselyn vastauksia analysoimalla, millaiselle tiedolle eri tutkinnot rakennetaan. Tässä tiedolla tarkoitetaan esimerkiksi tiedeperustaa tai tiedeperustoja sekä teoreettisen ja käytännön tiedon välistä suhdetta. Lisäksi selvitetään niitä prosesseja, joiden kautta koulutuksen järjestäjät huolehtivat tutkintojen tietoperustan ajantasaisuudesta.

Arviointialueella 2 selvitetään sitä, millaisia osaamisprofiileja eri tutkinnot pyrkivät tuottamaan. Lisäksi selvitetään, kuinka eri tutkintojen tuottamia osaamisprofiileja kuvataan opetussuunnitelmissa ja kuinka niiden rakentumista tuetaan tutkinnon toteutuksessa.

Arviointialueella 3 selvitetään, millä tavoin koulutuksen järjestäjät vastaavat työelämän ja varhaiskasvatuksen tutkintoja aiemmin suorittaneiden tarpeisiin edetä työurallaan tutkintoja täydentämällä. Lisäksi selvitetään niitä reunaehtoja ja haasteita, joita joustavien koulutuspolkujen toteuttamiseen mahdollisesti liittyy.

Arviointialueella 4 selvitetään, miten koulutuksen järjestäjät arvioivat ja kehittävät omaa koulutustaan ja ennakoivat tulevaa. Lisäksi selvitetään, millaista yhteistyötä on eri koulutusten välillä ja sisällä, ja millä tavalla eri koulutukset verkostoituvat työelämän kanssa.

Arviointialueella 5 selvitetään, miten varhaiskasvatuksen koulutuksille asetetut tavoitteet toteutuvat niin kokonaisuutena kuin maantieteellisesti ja alueellisesti. Lisäksi selvitetään, miten koulutusjärjestelmää ohjaavat mekanismit vaikuttavat koulutukseen ja miten koulutus on kehittynyt suhteessa aikaisempaan arviointiin.

5 Arviointiaineisto, sen hankinta ja analysointi

5.1 Aineistonhankinta, analysointi ja raportointi

Arvioinnissa käytetään seuraavia aineistoja:

- kirjallinen tausta-aineisto (lainsäädäntö, raportit, selvitykset, tutkimukset, arvioinnit)
- valmiit tilastot ja kansalliset opiskelijakyselyt
- suunnitteluvaiheessa tehdyt kuulemishaastattelut ja niistä laaditut yhteenvedot
- itsearviointikyselyllä kerättävät aineistot arviointiin osallistuvilta koulutuksen järjestäjiltä
- koulutuksen järjestäjien opetussuunnitelmat ja tutkintojen perusteet
- tiedonkeruut esim. alan opiskelijoilta, valmistuneilta ja työelämän edustajilta
- mahdolliset muut aineistot (tarkentuu arvioinnin edetessä).

Aineisto kootaan pääasiassa vuoden 2023 aikana korkeakouluilta, ammatillisen koulutuksen järjestäjiltä, Snellman-korkeakoululta, opiskelijoilta ja työelämän edustajilta. Taulukossa 2 on kuvattu aineistonkeruun vaiheita ja aineistonhankintamenetelmiä. Tiedonkeruut suunnitellaan tarkemmin arviointiryhmän kanssa syksyllä 2022.

Taulukko 2. Aineistonkeruun vaiheet ja -menetelmät.

Vaihe ja ajankohta	Mitä tietoa kerätään?	Keneltä tietoa kerätään?	Miten tieto kerätään?	Miten tieto kootaan ja analysoidaan?	Kuka/ketkä analysoivat?
Vaihe 1	Ehdotukset arvioinnin pääteemoiksi	Viranomaiset Sidosryhmät Koulutuksen järjestäjät	Kuulemishaastattelut ja -tilaisuudet	Yhteenvedot arviointiryhmän 1. kokoukseen	Karvilaiset
Vaihe 2	Arviointiin sisällytettävä varhaiskasvatuksen koulutus	Arviointiyhteyshenkilöt	Sähköposti (tiedonkeruu yhdistetään vaiheeseen 3)	Taulukko raporttiin	Karvilaiset
Vaihe 3	Opetussuunnitelmat, toteutussuunnitelmat ja tutkinnon perusteet (voimassa olevat)	Arviointiyhteyshenkilöt	Esim. Word-tiedostot	Sisällönanalyysi	Karvilaiset ja arviointiryhmä pienryhmiin jakautuneina
Vaihe 4	Vastauksia arviointialueiden pohjalta laadittuihin arviointikysymyksiin	Arviointiyhteyshenkilöt ja koulutuksen järjestäjien tiimit vastaajina (esim. johto, opetus- ja ohjaushenkilöstö, opintoasiainhallinto sekä opiskelijat kukin omine kysymysosioineen)	Itsearviointikysely: webropol (monivalintakysymykset ja avokysymykset; omia kysymysosioita eri vastaajaryhmille).	Määrälliset analyysit tilasto-ohjelmilla ja avokysymysten vastaukset sisällönanalyysillä	Karvilaiset ja arviointiryhmä
Vaihe 5	Työelämän näkemykset varhaiskasvatuksen koulutusten työelämälähtöisyydestä	Työntekijät (esim. varhaiskasvatusjohtajat)	Kysely tai haastattelut esim. AVI-alueittain	Toteutustavasta riippuen määrälliset analyysit tilasto-ohjelmilla tai haastatteluaineiston sisällönanalyysi	Karvilaiset ja arviointiryhmä
Vaihe 6	Tilastotietoa varhaiskasvatuksen koulutuksista (esim. hakeneet, aloittaneet,	Olemassa olevat tilastot, rekisteriaineistot ja kansallisten	Olemassa olevat tilastot ja kansalliset opiskelijakyselyt	Taulukot ja kuviot raporttiin	Karvilaiset, harjoittelija (jos käytössä)

Vaihe ja ajankohta	Mitä tietoa kerätään?	Keneltä tietoa kerätään?	Miten tieto kerätään?	Miten tieto kootaan ja analysoidaan?	Kuka/ketkä analysoivat?
	valmistuneet) sekä kansalliset opiskelijakyselyt	opiskelijakyselyiden tulokset (esim. Vipunen, Koski-aineisto, Amispalaute, Uraseuranta)			

6 Arviointihankkeen toteutusvaiheet, aikataulu ja organisointi

6.1 Arvioinnin toteuttamisen vaiheet ja alustava kokonaisaikataulu

Arvioinnin toteutusvaiheet ja alustava aikataulu kuvataan taulukossa 3. Arviointiryhmä osallistuu arvioinnin suunnitteluun, toteutukseen ja siten lopullisesta aikataulusta päättämiseen.

Taulukko 3. Arvioinnin toteutusvaiheet ja alustava aikataulu.

Arvioinnin toteutusvaihe	Alustava ajankohta
Valmistelu • valmistelutyö käynnistyy • kuulemishaastattelut ja -tilaisuudet • alustava aikataulu ja budjetti • arviointiryhmän nimeäminen • hankesuunnitelman työstäminen käynnistyy • koulutuksen järjestäjien arviointiyhteys henkilöiden kokoaminen ja tiedote arvioinnin käynnistymisestä	Kevät-kesä 2022
Suunnittelu • arviointiryhmän työskentely käynnistyy, informaatiotilaisuus koulutuksen järjestäjille • hankesuunnitelman laatiminen ja hyväksyminen • aineistonkeruu käynnistyy	Syksy 2022
Toteutus • aineistonkeruu jatkuu, analyysi • tulosten raportointi käynnistyy	Kevät-kesä 2023
Päätös ja palaute • tulosten raportointi jatkuu, johtopäätökset ja kehittämissuosituks • raportti ja tiivistelmä julkaisu valmistuvat • päätösseminaari 31.12.2023 mennessä • palaute arvioinnista	Syksy 2023

6.2 Arviointiryhmä

Karvin johtaja Harri Peltoniemi nimesi varhaiskasvatuksen koulutusten arviointiryhmään 17.6.2022 seuraavat henkilöt:

- Professori emerita **Kirsti Karila**, Tampereen yliopisto (puheenjohtaja)
- Lektor **Susanne Davidsson**, Yrkeshögskolan Novia
- Opettaja **Paula Helakari**, Koulutuskuntayhtymä OSAO
- Edunvalvonnan koordinaattori **Emma Holsti**, OSKU ry
- Varhaiskasvatuspäällikkö **Riitta Keloneva**, Tornion kaupunki
- Varhaiskasvatustoimenjohtaja **Kai Kytölaakso**, Kokkolan kaupunki

- Varhaiskasvatuksen opettajaopiskelija **Lauri Malkamäki**, SOOL ry
- Koulutuspäällikkö **Krister Rantala**, Turun kristillinen opisto
- Yliopettaja **Meeri Rusi**, Turun ammattikorkeakoulu
- Yliopistonlehtori **Satu Valkonen**, Helsingin yliopisto.

Arviointiryhmän kokoonpanossa painottuu monipuolinen varhaiskasvatuksen koulutusten tuntemus sekä alan työelämän sekä opiskelijoiden edustus. Ryhmän kokoonpanoa valmisteltaessa on otettu huomioon myös ryhmän jäsenten alueellinen ja kielellinen edustavuus, sukupuolten tasa-arvo sekä jatkumo edelliseen varhaiskasvatuksen arviointiin (Karila ym. 2013) mm. seuranta-arviointinäkökulman varmistamiseksi.

Arviointiryhmän tehtäviin sisältyvät mm. osallistuminen arviointiryhmän kokouksiin, arvioinnin hankesuunnitelman valmisteluun, tiedonkeruun suunnitteluun ja toteutukseen, aineiston analysointiin, johtopäätösten ja kehittämissuosituksen laatimiseen sekä arviointiraportin kirjoittamiseen. Arviointiryhmän jäsenet jakautuvat 2–3 hengen pienryhmiin/tiimeihin, jotka valmistelevat kokousten välissä niille sovittuja tehtäviä (esim. opetussuunnitelma-analyysi, itsearviointikysely, työelämähaastattelut tai työpajat). Kokouksissa käsitellään ja jatkokehitetään yhdessä pienryhmien tuotoksia. Karvilaiset osallistuvat välityöskentelyyn.

Arviointiryhmän puheenjohtaja johtaa lisäksi ryhmän kokouksia sekä osallistuu arviointiraportin viimeistelyyn ja arvioinnin tuloksista viestimiseen Karvin asiantuntijoiden kanssa.

6.3 Karvin hankeorganisaatio

Karvissa arvioinnista vastaa hanketiimi, johon kuuluvat johtava arviointiasiantuntija **Tarja Frisk** (ammattillinen koulutus), arviointiasiantuntija **Kirsi Mustonen** (korkeakoulutus) ja arviointiasiantuntija **Tuomas Sarkkinen** (varhaiskasvatus). Arvioinnin metodologisena asiantuntijana toimii arviointiasiantuntija **Mari Huhtanen**.

Karvilaisten pääasialliset tehtävät (osin yhteistyössä arviointiryhmän kanssa):

- arvioinnin kokonaisuudesta ja sen koordinoinnista vastaaminen
- yhteydenpito koulutuksen järjestäjiin
- hankesuunnitelman valmistelu
- arviointiryhmän kokousvalmistelut ja päätösten toimeenpano
- pienryhmien välityöskentelyyn osallistuminen
- tiedonkeruun suunnittelu ja toteutus
- aineiston analysointi ja tulosten raportointi
- arviointiraportin ja tiivistelmäjulkaisun julkaisukuntoon saattaminen
- talousseuranta
- arviointituloksista tiedottaminen ja muu viestintä.

Arvioinnin toteuttamista ja Karvin asiantuntijoita tukee 1-2 kertaa lukukaudessa kokoontuva Karvin sisäinen ohjausryhmä, johon kuuluvat yksikön johtajat **Helka Kekäläinen** (pj) ja **Kirsi Hiltunen** sekä arviointineuvos **Janniina Vlasov**.

Arvioinnin budjetti ja työaikaresurssit

Arviointiin kohdennetaan laskennallisesti yhteensä 25 henkilötyökuukautta vuosina 2022–2023 kolmen hankkeessa työskentelevän Karvin työntekijän palkkakustannuksina. Lisäksi arviointiin kohdennetaan laskennallisesti yksi henkilötyökuukausi metodikon työaikaa.

Muut arvioinnin kustannukset muodostuvat arviointiryhmän palkkioista, arviointiryhmän kokouskustannuksista (matka-, tarjoilu- ja päivärahaikulut), aineistonkeruuseen liittyvistä kustannuksista (matka-, päiväraha-, tarjoilu- ja tilakustannukset), käänöspalveluista, raportin ja tiivistelmäjulkaisun taittokustannuksista sekä arvioinnin julkistamisseminaarin kustannuksista.

7 Viestintä ja tiedottaminen arviointihankkeen eri vaiheissa

Arvioinnin aikana toteutetaan viestintää monitasoisesti, sillä arviointi koskettaa laajaa joukkoa koulutuksen järjestäjiä eri koulutusasteilla ja lisäksi arviointi kiinnostaa aiheen ajankohtaisuuden vuoksi lukuisia tahoja. Arvioinnin valmisteluvaiheessa keväällä 2022 arviointiin osallistuville ammatillisen koulutuksen järjestäjille, korkeakouluille ja Snellman-korkeakoululle on lähetetty tietoa arvioinnin käynnistymisestä ja pyydetty nimeämään arvioinnille yhteyshenkilö keväällä 2022. Jatkossa valtaosa viestinnästä tapahtuu nimettyjen yhteyshenkilöiden kautta viestinnän selkeyttämiseksi ja aineistonkeruun vaiheiden onnistumisen varmistamiseksi.

Arvioinnin kotisivut on avattu elokuussa 2022 ja niitä päivitetään aktiivisesti arvioinnin edetessä. Kotisivuille kootaan hankkeen kannalta olennaista tietoa, ja koottua tietoa hyödynnetään arvioinnista tiedottamisessa yhtenäisellä tavalla. Hanketiimi tekee aktiivista yhteistyötä Karvin viestintäasiantuntijoiden kanssa ja seuraa aiheeseen liittyvää uutisointia ja keskustelua mediassa. Karvin hanketiimi on vastuussa hankkeeseen liittyvästä tiedottamisesta. Arviointiryhmän kanssa on käyty läpi arvioinnin aikana tehtävän tiedottamisen ja viestinnän periaatteet esimerkiksi viestintävastuisiin ja tiedon luottamuksellisuuteen liittyen.

Arvioinnin kannalta keskeisiä viranomaisia, järjestöjä, sidosryhmiä ja muita tahoja on kuultu ja informoitu arvioinnin valmisteluvaiheessa kevät-kesällä 2022. Koulutuksen arviointineuvoston kanssa toteutetaan arviointiin liittyvä hankesuunnitelmäkäsittely lokakuussa 2022, ja Karvin johtajan hyväksymä hankesuunnitelma jaetaan Korkeakoulujen arviointijaostolle tiedoksi marraskuussa 2022. Opetus- ja kulttuuriministeriötä informoidaan hankesuunnitelman hyväksymisestä.

Arviointiryhmässä päätetään hankkeen edetessä, miten eri tahoja tiedotetaan arvioinnin vaiheista selkeästi ja informatiivisesti. Arvioinnin päätösseminaari, jossa arvioinnin tuloksista tiedotetaan, järjestetään loppuvuodesta 2023. Tilaisuuteen kutsutaan arviointiin osallistuneiden koulutuksen järjestäjien edustajia sekä muita arvioinnin hyödynsajia (mm. arvioinnin kuulemistilaisuuksiin osallistuneet tahot). Päätuloksista laaditaan tiivistelmiä ja mediatiedotteita ja tuloksista viestitään sosiaalisen median kanavissa. Arvioinnin tuloksia pyritään levittämään mahdollisimman laajasti kotimaassa ja mahdollisesti kansainvälisesti hyödyntäen muun muassa Karvin, arviointiryhmän jäsenten ja arviointiin osallistuneiden koulutuksen järjestäjien verkostoja.

8 Arviointihankkeen laadunvarmistus ja riskienhallinta

Arviointihankkeeseen liitetään useita **laadunvarmistukseen** liittyviä menettelytapoja. Arviointia toteuttamaan on nimetty 10-henkinen alan vahvaa sisällöllistä asiantuntemusta omaava *arviointiryhmä ja arviointia koordinoimaan ja arviointiryhmän työtä tukemaan arviointiasiantuntemusta omaava Karvin hanketiimi*. Hanketiimiin kuuluu kaksi projektipäällikköä, joista toinen vastaa erityisesti korkeakoulujen ja toinen ammatillisen koulutuksen järjestäjien varhaiskasvatuksen koulutusten koordinoinnista osana arviointia. Hanketiimin kolmantena jäsenenä toimiva arviointiasiantuntija tuo tiimiin varhaiskasvatukseen liittyvää substanssiosaamistaan. Kolmikko suunnittelee ja toteuttaa arvioinnin vaiheita yhdessä.

Projektipäälliköt toimivat toistensa apuna ja tarvittaessa sijaisina, mikä myös lisää koulutussektorien välistä koordinaatiota ja yhdenmukaisuutta sekä varmistaa laatua. Karvin metodikko täydentää hanketiimiä omalla metodologisella erityisosaamisellaan.

Arvioinnin toteutuksesta vastaavien yksiköiden johtajat ja varhaiskasvatusta edustava arviointineuvos muodostavat hankkeen 3-henkisen *ohjausryhmän*. Ohjausryhmän keskeinen tehtävä on seurata hankkeen etenemistä, tarjota tarvittaessa tukea ja toimia laadunvarmistajana. Ohjausryhmä ja hanketiimi kokoontuvat yhdessä 1–2 kertaa lukukaudessa.

Aineistonhankintaa varten laadituista *kyselylomakkeista* pyydetään palautetta vastaajaryhmiin kuuluvilta asiantuntijoilta ennen niiden lähettämistä varsinaisille vastaajille. Lomakkeiden toimivuuden ja laadun varmistamisessa hyödynnetään Karvin metodikon asiantuntemusta. Koulutuksen järjestäjiin kohdistuvaa tiedonkeruiden kuormittavuutta pyritään minimoimaan käyttämällä valmiita rekisteriaineistoja niiltä osin kuin se on mahdollista. Hankkeen päätyttyä kerätään Karvin palautejärjestelmän mukainen *palaute* arvioinnin hyödynsaajilta ja arviointiryhmän jäseniltä.

Arviointihankkeen **riskienhallinnassa** hyödynnetään potentiaalisten ongelmien analyysi -menetelmää, jonka avulla tunnistetaan arviointihankkeen eri osa-alueisiin (mm. aikataulu, talous, arviointimenetelmät, sisäinen hankeorganisaatio, arviointiryhmän toiminta) liittyviä riskejä.

Menetelmässä tunnistetaan ensin mahdollisia ongelmia, analysoidaan niiden vaikutusta arviointiprosessiin ja mahdollisia syitä, jotka voivat aikaansaada ongelman. Tämän jälkeen pohditaan, miten riskiä ennaltaehkäistään ja jos se tästä huolimatta toteutuu, miten sitä hallitaan. Kunkin ongelman osalta arvioidaan ongelman vakavuus ja todennäköisyys, ja näiden tulo muodostaa riskin suuruuden kuvaavan riskiluvun. Lopuksi sovitaan toimenpiteistä, joilla erityisesti vakavimpia riskejä pienennetään.

Arvioinnin hanketiimi teki tämän arvioinnin osalta alustavan riskianalyysin osana koko Karvin riskienhallintaprosessia keväällä 2022. Riskianalyysiä päivitetään hankkeen edetessä säännöllisesti osana hankkeen laadunhallintaa. Tunnistettujen kohonneiden riskien minimoimiseksi tarvittavista toimenpiteistä sovitaan aina riskianalyysin päivittämisen yhteydessä. Päivittämisestä vastaa arvioinnin hanketiimi, joka vie tarpeen mukaan ja tunnistettujen riskien luonteesta riippuen riskienhallintaan liittyviä kysymyksiä myös ohjausryhmän keskusteltavaksi.

9 Henkilötietojen käsittely arviointihankkeessa

Arviointiin liittyvän viestinnän ja tiedonkeruiden organisointi edellyttää henkilötietojen käsittelyä. Käsiteltävät tiedot ovat mm. seuraavat:

- arviointiyhteyshenkilöiden yhteystiedot (korkeakoulut, ammatillisen koulutuksen järjestäjät, Snellman-korkeakoulu)
- opiskelijoiden, opiskelijakuntien, työelämäedustajien ja muiden sidosryhmien yhteystiedot osana arvioinnin tiedonkeruita
- itsearviointikyselyihin vastaavien yhteystiedot
- arvioinnin toteutukseen liittyviin tapahtumiin osallistuvien ilmoittautumistiedot
- arviointiryhmän jäsenten palkkionmaksua varten tarvittavat tiedot.

Henkilötietojen käsittely perustuu henkilöiden suostumukseen, jonka he antavat suostuessaan yhteyshenkilöksi tai tilaisuuksiin ilmoittautuessaan. Arviointiryhmän jäsenten osalta käsittely perustuu heidän kanssaan tehtyyn sopimukseen. Henkilötietojen käsittely ei aiheuta merkittäviä riskejä henkilöille,

joiden tietoja käsitellään. Riskiä pienennetään edelleen käyttämällä tarvittaessa esimerkiksi suojattua sähköpostia (ns. turvasähköposti) henkilötietojen välittämiseen ja minimoimalla kerättävien henkilötietojen määrää.

Lähteet

- Alila, K. (2013). Varhaiskasvatuksen laadun ohjaus ja ohjauksen laatu. Laatupuhe varhaiskasvatuksen valtionhallinnon ohjausasiakirjoissa 1972–2012. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto, kasvatustieteiden yksikkö. Tampere: Tampere University Press. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-9115-3>
- Alila, K. & Eskelinen, M. (2021). Varhaiskasvatuksen toimintaympäristön muutokset asiantuntijuuden kehittämisen kehiksenä. Teoksessa E. Fonsén, M. Koivula, R. Korhonen & T. Ukkonen-Mikkola (toim.), Varhaiskasvatuksen asiantuntijat. Yhteistyössä eteenpäin (s. 229–237). Suomen varhaiskasvatus ry.
- EC, 2015. ECTS's Users' Guide. Euroopan komissio 2015. https://ec.europa.eu/education/ects/users-guide/docs/ects-users-guide_en.
- Frisk, T. Isoaho, K. Hietala, R. Kotiranta, L. Hirsjärvi, I. Huttula, T. Kankare, P. Löytänen, O. Myllykangas, P. Mäki, M. Stenbacka, Å. Suomala, P. (2022). Koulutusjärjestelmän kyky vastata jatkuvan oppimisen haasteisiin äkillisissä rakennemuutostilanteissa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 8:2022.
- Fukkink, R. G. & Lont, A. (2007). "Does Training Matter? A Meta-Analysis and Review of Caregiver Training Studies." *Early Childhood Research Quarterly* 22: 294–311.
- Harkoma, S., Kuusiholma-Linnamäki, J., Sarkkinen, T., & Vlasov, J. (2022). Varhaiskasvatuksen tuen arviointi kansallisesti, paikallisesti ja pedagogisessa toiminnassa. Teoksessa N. Heiskanen, & M. Syrjämäki (toim.), Pienet tuetut askeleet – Varhaiskasvatuksen uudistuva tuki ja kehittyvät käytännöt. PS-Kustannus.
- Hujala, E. & Mäkinen, R. (26.8.2022.). Varhaiskasvatuksessa pitää panostaa hyvään johtamiseen. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000009019942.html>
- Juutinen, J., Siippainen, A., Marjanen, J., Sarkkinen, T., Lundkvist, M., Mykkänen, A., Raitala, M., Rissanen, M.-J., & Ruokonen, I. (2021). Pedagogisia jatkumoita ja ilmaisun iloa! Viisivuotiaiden pedagogiikka ja taito- ja taidekasvatuksen nykytila varhaiskasvatuksessa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 9:2021. https://karvi.fi/wp-content/uploads/2021/05/KARVI_9_2021.pdf
- Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. (2020a). Koulutuksen arviointisuunnitelma 2020–2023. https://karvi.fi/wp-content/uploads/2020/03/KARVI_arviointisuunnitelma_paivitetty_2022_web.pdf
- Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. (2020b). Kehittävä arviointi kansallisessa koulutuksen arviointikeskuksessa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Tiivistelmät 8:2020. https://karvi.fi/wp-content/uploads/2020/04/KARVI_T0820.pdf
- Karila, K., Harju-Luukkainen, H., Juntunen, A., Kainulainen, S., Kaulio-Kuikka, K., Mattila, V., Rantala, K., Ropponen, M., Rouhiainen-Valo, T., Sirén-Aura, M., Goman, J., Mustonen, K. & Smeds-Nylund, A-S. (2013). Varhaiskasvatuksen koulutus Suomessa. Arviointi koulutuksen tilasta ja kehittämistarpeista. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 7:2013. <https://karvi.fi/publication/varhaiskasvatuksen-koulutus-suomessa-arviointi-koulutuksen-tilasta-ja-kehittamistarpeista/>
- Karila, K. (2016). Vaikuttava varhaiskasvatus. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2016:6. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/vaikuttava_varhaiskasvatus.pdf
- Kilpeläinen, P. (2021). Ammatillinen osaaminen ja pedagoginen toiminta sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 6:2021. https://karvi.fi/wp-content/uploads/2021/03/KARVI_0621.pdf

Kivimäki, M., Karila, K., & Alasuutari, M. (2022). Perhepäivähoito- ja päiväkotit-instituutio varhaiskasvatuksen kunnallisten viranhaltijoiden puheessa. *Kasvatus*, 52(2), 180–193.

<https://doi.org/10.33348/kvt.111438>

Konkola, R., Hauta-aho, H., Hiilamo, H., Karttunen, M., Niemi, J., Tuominen, M., Huusko, M. & Väättäinen, H. (2021). Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen arviointi. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus.

Julkaisut 14: 2021. https://karvi.fi/wp-content/uploads/2021/06/KARVI_1421.pdf

Kuusisto, A., Kinos, J. & Chydenius, H. (16.9.2022.). Kelpoisuusehtojen väljentäminen ei ratkaise varhaiskasvatuksen opettajapulaa. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000009066993.html>

Laki Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta 1295/2013.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2013/20131295>

Laki lasten päivähoitosta 36/1973. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/kumotut/1973/19730036>

Laki lasten päivähoitosta annetun lain muuttamisesta 580/2015.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150580>

Laki lasten päivähoitosta annetun lain muuttamisesta 909/2012.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120909>

Manning, M., Garvis, S., Fleming, C., & Wong, G. T. (2017). The relationship between teacher qualification and the quality of the early childhood care and learning environment. *Campbell Systematic Reviews*, 13.

Niemi, H., Erma, T., Lipponen, L., Pietilä, M., Rintala, R., Ruokamo, H., Saarivirta, T., Moitus, S., Frisk, T., Stylman, V., Huhtanen, M. (2018). Maailman parhaiksi opettajiksi – Vuosina 2016–2018 toimineen Opettajankoulutusfoorumien arviointi. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 27:2018.

Onnismaa, E.-L., Kalliala, M., & Tahkokallio, L. (2017). Koulutuspoliittisen paradoksin jäljillä – Miten varhaiskasvatus muotoutui sosiaalialan koulutuksia suosivaksi. *Kasvatus & Aika*, 11(3). Noudettu osoitteesta

<https://journal.fi/kasvatusjaaika/article/view/68720>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2014). Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat:

Tausta-aineisto varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmistelevalle työryhmälle. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:12. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-266-1>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2017). Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017–2030.

Suuntaviivat varhaiskasvatukseen osallistumisasteen nostamiseen sekä päiväkotien henkilöstön osaamisen, henkilöstörakenteen ja koulutuksen kehittämiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2017:30.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-487-0>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2017). Varhaiskasvatuksen henkilöstö ja lapsen tuen toteuttaminen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2017:39. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-505-1>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2018). Työn murros ja elinikäinen oppiminen. Elinikäisen oppimisen

kehittämistarpeita selvittävän työryhmän raportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2018:8.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-552-5>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2019). Oikeus oppia - tasa-arvoinen alku opinpolulle; Varhaiskasvatuksen

laadun ja tasa-arvon kehittämisohjelma 2020–2022. Viitattu 3.10.2022. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-668-3>

- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2021). Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisohjelma 2021–2030. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:3. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-876-2>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2022). Varhaiskasvatuslain uudistus. Viitattu 3.10.2022. <https://okm.fi/uusivarhaiskasvatustlaki>
- Opetushallitus. (2022). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Määräykset ja ohjeet 2022:2a. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_0.pdf
- Puroila, A-M. & Kinnunen. S. (2017). Selvitys varhaiskasvatuksen lainsäädännön muutosten vaikutuksista. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 78/2017. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-487-0%C2%A0>
- Repo, L., Paananen, M., Eskelinen, M., Mattila, V., Lerkkanen, M.-K., Gammelgård, L., Ulvinen, J., Marjanen, J., Kivistö, A. & Hjelt, H. (2019). Varhaiskasvatuksen laatu arjessa – Varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 15:2019. https://karvi.fi/wp-content/uploads/2019/09/KARVI_1519.pdf
- Repo, R., Paananen M., Mattila, V., Lerkkanen, M-J., Eskelinen, M., Gammelgård, L., Ulvinen, J., Hjelt H. & Marjanen, J., (2018). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2016 toimeenpanon arviointi – Varhaiskasvatussuunnitelmien käyttöönotto ja sisällöt. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 16:2018. https://karvi.fi/wp-content/uploads/2018/08/Varhaiskasvatussuunnitelman-toimeenpanon-arviointi_2018.pdf
- Siippainen, A., Paananen, M., Metsämuuronen, J., Repo, L., Sarkkinen, T., Alasuutari, M., Koivisto, P., Saarikallio-Torp, M. & Kirjavainen, T. (2020). Viisivuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuskokeilun arvioinnin toinen vaihe. Varhaiskasvatukseen osallistuminen, kokeilun kustannukset ja järjestäminen. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 14:2020. https://karvi.fi/wp-content/uploads/2020/09/KARVI_1420.pdf
- Siippainen, A., Sarkkinen, T., Vlasov, J., Marjanen, J., Fonsén, E., Heikkinen, S., Hjelt, H., Lahtinen, J., Lohi, N. & Mäkelä, M. (2021). Yhdessä yritetään tehdä parasta mahdollista varhaiskasvatusta ja laatua jokaisen lapsen päivään. Varhaiskasvatuksen moninaiset johtamisrakenteet ja johtaminen. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 23:2021. https://karvi.fi/wp-content/uploads/2021/11/KARVI_2321.pdf
- Slot, P. (2018). Structural characteristics and process quality in early childhood education and care: A literature review. OECD Education Working Paper No. 176.
- Soppi, K. (13.9.2022.) Varhaiskasvatuksen opettajien koulutus on palautettava ammattikorkeakouluihin. Helsingin Sanomat, <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000009060438.html>
- TEM työnvälitystilastot. (2022). Ammattibarometri maaliskuussa 2022. Noudettu 13.10.2022 osoitteesta <https://www.ammattibarometri.fi/>
- Urban, M., M. Vandenbroeck, K. Van Laere, A. Lazzari, and J. Peeters. (2012). “Towards Competent Systems in Early Childhood Education and Care: Implications for Policy and Practice.” European Journal of Education 47 (4): 508–526.
- Valtioneuvoston asetus Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta 1317/2013. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2013/20131317>
- Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta 738/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180753>

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540>

Vlasov, J., Salminen, J., Repo, L., Karila, K., Kinnunen, S., Mattila, V., Nukarinen, T., Parrila, S. & Sulonen, H. (2018). Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 24:2018. https://karvi.fi/wp-content/uploads/2018/10/KARVI_Perusteet-ja-suositukset_web.pdf

VN 93/2017. Laki tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä 93/2017. Annettu Helsingissä 10.2.2017. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170093>

Liitteet

1. Arviointiin osallistuvat varhaiskasvatuksen koulutuksen järjestäjät
2. Kuulemishaastatteluihin ja -tilaisuuksiin osallistuneet organisaatiot
3. Arviointiin sisällytettävät varhaiskasvatuksen opetus-, johtamis-, kasvatus- ja hoitotehtäviin kelpoisuuden tuottavat koulutukset/tutkinnot

Liite 1. Arviointiin osallistuvat varhaiskasvatuksen koulutusten järjestäjät

Yliopistot (N=7)
Helsingin yliopisto
Itä-Suomen yliopisto
Jyväskylän yliopisto
Oulun yliopisto
Tampereen yliopisto
Turun yliopisto
Åbo Akademi
Ammattikorkeakoulut (N=20)
Centria-ammattikorkeakoulu
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Hämeen ammattikorkeakoulu
Jyväskylän ammattikorkeakoulu
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Karelia-ammattikorkeakoulu
LAB-ammattikorkeakoulu
Lapin ammattikorkeakoulu
Laurea-ammattikorkeakoulu
Metropolia Ammattikorkeakoulu
Oulun ammattikorkeakoulu
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Savonia-ammattikorkeakoulu
Seinäjoen ammattikorkeakoulu
Tampereen ammattikorkeakoulu
Turun ammattikorkeakoulu
Vaasan ammattikorkeakoulu
Yrkeshögskolan Arcada
Yrkeshögskolan Novia
Muut (N=1)
Snellman-korkeakoulu
Ammatillisen koulutuksen järjestäjät (N= 64)
AEL-Amiedu Oy
Careeria
Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia
Etelä-Karjalan Koulutuskuntayhtymä
Etelä-Savon Koulutus Oy
Helsingin kaupunki
Hyria koulutus Oy
Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymä
Jyväskylän Koulutuskuntayhtymä
Jyväskylän kristillisen opiston säätiö sr
Kajaanin kaupunki
Kalajoen Kristillisen Opiston kannatusyhdistys ry
Kanneljärven Kansanopiston kannatusyhdistys r.y.
Karstulan Evankelisen Kansanopiston kannatusyhdistys ry

Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappia
Keski-Pohjanmaan Koulutusyhtymä
Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä
Kiipulasäätiö sr
Kirkkopalvelut ry
Kiteen Evankelisen kansanopiston kannatusyhdistys ry
Korpisaaren Säätiö sr
Kotkan-Haminan seudun koulutuskuntayhtymä
Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymä
Koulutuskuntayhtymä OSAO
Koulutuskuntayhtymä Tavastia
Kouvolan Aikuiskoulutussäätiö sr
Kouvolan kaupunki
Lahden kansanopiston säätiö sr
Lounais-Hämeen ammatillisen koulutuksen ky, Faktia Oy
Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymä
Luksia, Länsi-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä
Länsirannikon Koulutus Oy
Peimarin koulutuskuntayhtymä
Peräpohjolan Kansanopiston kannatusyhdistys ry
Pohjois-Karjalan Koulutuskuntayhtymä
Pohjois-Satakunnan Kansanopiston kannatusyhdistys r.y.
Pohjois-Savon Kansanopistoseura r.y.
Pohjois-Suomen Koulutuskeskussäätiö sr
Portaanpää ry
Raision Seudun Koulutuskuntayhtymä
Rovalan Settlementti ry
Rovaniemen Koulutuskuntayhtymä
Saamelaisalueen Koulutuskeskus
Salon Seudun Koulutuskuntayhtymä
SASKY koulutuskuntayhtymä
Satakunnan koulutuskuntayhtymä
Savon Koulutuskuntayhtymä
Seinäjoen koulutuskuntayhtymä
Suomen Diakoniaopisto - SDO Oy
Suomen Nuorisio-Opiston kannatusyhdistys ry
Tampereen Aikuiskoulutussäätiö sr
Tampereen kaupunki
Turun Aikuiskoulutussäätiö sr
Turun kaupunki
Turun kristillisen opiston säätiö sr
Vaasan kaupunki
Valkeakosken seudun koulutuskuntayhtymä
Vantaan kaupunki
Äänekosken Ammatillisen Koulutuksen kuntayhtymä
Ruotsinkieliset
Axxell Utbildning Ab
Optima samkommun
Samkommunen för Yrkesutbildning i Östra Nyland
Svenska Framtidsskolan i Helsingforsregionen Ab
Svenska Österbottens förbund för Utbildning och Kultur

sr=Rekisteröity säätiö

Liite 2. Kuulemishaastatteluihin ja -tilaisuuksiin osallistuneet organisaatiot

Kuulemistilaisuuksiin osallistuneet organisaatiot (8.4.2022 – 1.9.2022)	Osallistuj a-määrä
Ammatillisen koulutuksen järjestäjät	60
Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene	1
Ammattikorkeakoulut	26
Ammattiosaamisen Kehittämisyhtiö AMKE	1
Hyvinvointiala Hali ry	1
Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry	1
Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT	1
Opettajankoulutusfoorumi	1
Opetusalan Ammattijärjestö OAJ	2
Opetushallitus	2
Opetus- ja kulttuuriministeriö	7
Sivistystyönantajat, Sivista	1
Snellman-korkeakoulu	2
Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry	2
Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry	1
Suomen Kuntaliitto ry (SKL)	2
Suomen Lastenhoitoalan Liitto – SLaL ry	1
Suomen opettajaksi opiskelevien liitto SOOL	1
Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry	1
Suomen opiskelijakuntien liitto – SAMOK ry	1
Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL	3
Tehy	1
UNIFI	1
Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisfoorumi	25
Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto (VOL)	2
Yliopistot	14
Yhteensä	161

Liite 3. Arviointiin sisällytettävät varhaiskasvatuksen opetus-, johtamis-, kasvatusta- ja hoitotehtäviin kelpoisuuden tuottavat koulutukset/tutkinnot

Lähde: Varhaiskasvatuslaki (540/2018).

Varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävänimike	Kelpoisuusvaatimus	Koulutuksen järjestäjä
Varhaiskasvatuksen opettaja	Kelpoisuusvaatimuksena on vähintään kasvatustieteen kandidaatin tutkinto, johon sisältyy varhaiskasvatuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot, joista voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella, tai jota on täydennetty mainituilla opinnoilla. (26 §)	Yliopisto
Varhaiskasvatuksen sosionomi	Kelpoisuusvaatimuksena on vähintään sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, johon sisältyvät varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet vähintään 60 opintopisteen laajuiset opinnot, joista voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella, tai sosionomin tutkinto, jota on täydennetty mainituilla opinnoilla. (27 §)	Ammattikorkeakoulu
Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja	Kelpoisuusvaatimuksena on kasvatusta- ja ohjausalan perustutkinto, sosiaali- ja terveysalan perustutkinto tai muu vastaava soveltuva tutkinto, joihin sisältyy tai joita on täydennetty riittävän laajoilla lasten hoidon, kasvatuksen ja opetuksen tutkinnon osilla. Edellä 1 momentissa tarkoitetuista soveltuvista tutkinnoista ja riittävistä tutkinnon osista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. (28 §)	Ammatillisen koulutuksen järjestäjä
Perhepäivähoitaja	Kelpoisuusvaatimuksena on tehtävään soveltuva ammattitutkinto tai muu alalle soveltuva koulutus. (29 §)	Ammatillisen koulutuksen järjestäjä
Varhaiskasvatuksen erityisopettaja	Kelpoisuusvaatimuksena on:	Yliopisto

	1) kelpoisuus varhaiskasvatuksen opettajan tehtävään, jonka lisäksi on suoritettu erityisopetuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot, joista säädetään valtioneuvoston asetuksella; tai 2) kasvatustieteen maisteri pääaineena erityispedagogiikka (varhaiserityisopettajan koulutus). (30 §)	
Päiväkodin johtaja	Kelpoisuusvaatimuksena päiväkodin toiminnasta vastaavan johtajan tehtävään on kelpoisuus 26 tai 27 §:ssä tarkoitettuun varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin tehtävään ja vähintään kasvatustieteen maisterin tutkinto sekä riittävä johtamistaito. (31 §)	Yliopisto
Steinerpedagogisen päiväkodin henkilöstö	Steinerpedagogisen päiväkodin henkilöstön kelpoisuus: Steinerpedagogisten varhaiskasvattajien opintojen on laajuudeltaan vastattava vähintään niitä opintoja, jotka tuottavat 26 §:ssä tarkoitetun kelpoisuuden. Opetushallituksen on hyväksyttävä steinerpedagogisten varhaiskasvattajien opintojen opetussuunnitelma ja sen olennaiset muutokset ennen sen käyttöönottoa. Sen lisäksi, mitä kelpoisuuksista tässä laissa säädetään, myös henkilö, joka on suorittanut 1 momentissa tarkoitetut steinerpedagogiset varhaiskasvattajan opinnot, on kelpoinen toimimaan steinerpedagogiseen kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuvaa varhaiskasvatusta järjestävässä päiväkodissa sellaisissa tehtävissä, joissa edellytetään 26 §:ssä tarkoitettua kelpoisuutta. (32 §)	Snellman-korkeakoulu

